

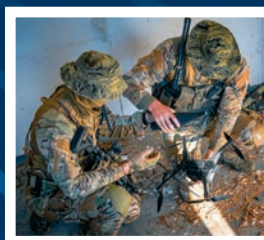
HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 752

16. SIJEČNJA 2026.

CIJENA 1,33 €

MORH I OSRH

RAZGOVOR

ANTE NAZOR

RAVNATELJ
HRVATSKOG
MEMORIJALNO-
-DOKUMENTACIJ-
SKOG CENTRA
DOMOVINSKOG
RATA

**ZAPOVEDNIŠTVO
ZA OBUKU I
DOKTRINU**

**KAKO ĆETE SE
BORITI, TAKO SE I
OBUČAVAJTE**

**HVU/VOJNI
ERASMUS**

MEĐUKULTURALNE
KOMUNIKACIJE

**KADETSKI KLUB
"ČETIRI STUPA"
- STALNA TOČKA
KADETSKOG
ŽIVOTA**

U 2025.

Foto: Goran Resovac

www.hrvatski-vojn timer.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA****Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (hrvojn timer@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)**Grafička redakcija:** Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 4568-008; fax: 3784-322**Tisak:** Tiskara STEGA TISAK d.o.o., Heinzelova 60/1, 10 000 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojn timer@morh.hr**Odobrava:** Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

KAKO ĆETE SE BORITI, TAKO SE I OBUČAVAJTE

Vojni poligon OSRH "Eugen Kvaternik" jedan je od najvećih u Europi, a njegova kombinacija konfiguracije terena, vegetacije te vremenskih uvjeta preduvjet je za izazovnu i realističnu obuku i vježbe. No, sve to ne bi bilo moguće bez djelatnika

Središta za borbenu obuku ZOD-a, postrojbe koja brine o poligonu, ali prije svega stručna je u obuci i ocjenjivanju postrojbi HKoV-a

[STR. 12]

NASLOVNICA: SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 4 RAZGOVOR**
Ante Nazor,
ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog
centra Domovinskog rata
- 18 MORH I OSRH U 2025.**
Godina modernizacije, mimohoda i borbene moći
- 24 HVU/VOJNI ERASMUS**
Međukulturalne komunikacije
- 30 HVU**
Kadetski klub "Četiri stupa" stalna točka
kadetskog života
- 34 NATO 2025. U 12 SLIKA**
- 40 RATNA MORNARICA**
Bojni brodovi klase Trump
- 48 PODLISTAK**
Povijest snajpera (II. dio):
Mauserova prekretnica
- 52 POVIJEST SPORTA**
Povijest Zimskih olimpijskih igara (X. dio):
Janica za povijest
- 58 PJESME KOJE SU OBILJEŽILE
DOMOVINSKI RAT**
Moja Domovina
- 64 DOMOVINSKI RAT**
Mirna reintegracija
- 66 MEĐUNARODNO PRIZNANJE
HRVATSKE**
Potvrda državnosti

Instagram

LinkedIn

YouTube

X

facebook

Pratite nas i na društvenim mrežama

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2026.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Istina je da se u medijima u Hrvatskoj često manipulira podacima i interpretacijama pojedinih događaja iz Domovinskog rata, koje zanemaruju potrebu cjelovitog prikaza izvora. Tako su kroz medije u javni prostor plasirane brojne neistine o važnim događajima i osobama iz Domovinskog rata s ciljem zamagljivanja činjenica iz tog razdoblja, ne samo radi relativiziranja odgovornosti srpske strane za rat, nego i zbog kompromitacije hrvatske vlasti i politike te razbijanja nacionalnog zajedništva...

ZNANSTVENI ODGOVOR

NA PITANJA NOVIJE HRVATSKE POVIJESTI

RAZGOVOR

ANTE
NAZOR

RAVNATELJ HRVATSKOG
MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKOG
CENTRA DOMOVINSKOG RATA

RAZGOVARALA
Vesna Pintarić

FOTO
Tomislav Brandt

Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata sredinom prosinca obilježio je dvadesetu obljetnicu rada i to vrlo produktivnog, ne samo u pogledu prikupljanja, sređivanja, čuvanja te stručnog i znanstvenog istraživanja, već su hrvatsku historiografiju obogatili djelima vrijednim za razumijevanje novije povijesti naše domovine i države. To je bio i povod razgovoru s ravnateljem HMDCCR-a Antom Nazorom koji je na čelu ove ustanove od njezina utemeljenja.

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA NEDAVNO JE OBILJEŽIO 20 GODINA ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKOG I ARHIVSKOG RADA. NA NJEGOVU STE ČELU OD KADA JE CENTAR USPOSTAVLJEN. KAD SE OSVRNETE NA DOSAD UČINJENO JESTE LI ZA DOVOLJNI POZICIJOM, ULOGOM, PROJEKTIMA, DOPRINOSOM?

Uvijek je pitanje koliko je primjereno ocjenjivati vlastiti rad, odnosno rad ustanove koju vodite. No, mislim da količina prikupljenog gradiva (18 000 arhivskih kutija, više od 5000 sati videozapisa, više od 900 sati audiozapisa memoarskog gradiva, više od 100 000 fotografija i više od 700 000 skeniranih stranica dokumenata, odnosno više od 1500 GB digitaliziranog gradiva) te broj knjiga koji smo objavili samostalno ili u suizdavaštvu (134), kao i broj od oko 1350 javnih nastupa zaposlenika i zaposlenika HMDCCR-a (na različitim predavanjima, tribinama i slično) govori u prilog zaključku da smo radili, a vjerujem i napravili mnogo. Jednako tako, svjesni smo da još mnogo toga treba napraviti, prije svega treba završiti ažuriranje popisa smrtno stradalih osoba u Domovinskom ratu.

CENTAR JE DOSAD IZDAO VIŠE OD 130 KNJIGA, ZBORNIKA RADOVA I ZBIRKI DOKUMENATA, OBOGATIVŠI HRVATSKU HISTORIOGRAFIJU IZNIMNO VRIJEDNIM DJELIMA ZA RAZUMIJEVANJE NOVIJE HRVATSKE POVIJESTI. NA KOJIM SE NOVIM PROJEKTIMA TRENUTAČNO RADI?

U pogledu izdavačke djelatnosti pripremamo dokumente o napadu JNA i srpsko-crnogorskih snaga na Dubrovnik 1991. i 1992. godine. No, treba napomenuti da je,

RAZGOVOR // ANTE NAZOR

uz 134 knjige ili zbornika radova koje je Centar objavio samostalno ili u suizdavaštvu, još desetak knjiga objavljeno zahvaljujući značajnoj ulozi zaposlenica i zaposlenika Centra. Izdvojit ću projekt *Herojski Vukovar*, u kojem su u dvije knjige na više od 1000 stranica obrađeni događaji u Vukovaru uoči, tijekom i nakon velikosrpske agresije, te projekt *Domovinski rat i raspad Jugoslavije*, urednice Andriane Benčić Kužnar i naše zaposlenice Julije Barunčić Pletikosić, koji je objavila Hrvatska sveučilišna naklada u Zagrebu, a na kojem je, uz urednicu, autorske radove napisalo i petero zaposlenica i zaposlenika Centra.

U VAŠIM ARHIVIMA NALAZE SE I RESPEKTABILAN BROJ FOTOGRAFIJA I VIDEOZAPISA. POSTOJE LI IDEJE ZA KAKAV MULTIMEDIJALNI/VIDEOPROJEKT?

Centar Domovinskog rata već raspolaže vrijednim multimedijalnim sadržajima, uključujući videoisječke izrađene za određene teme koje se mogu koristiti u nastavi, kao i opsežno arhivsko gradivo koje se postupno digitalizira i obrađuje kroz projekte e-Kultura i e-Arhiv. Riječ je o kontinuiranim projektima na kojima se radi, a koji omogućuju sustavno prikupljanje, stručno opisivanje i dugoročno čuvanje arhivskog gradiva. Zajedno, ti procesi stvaraju tehničku i sadržajnu osnovu za razvoj suvremenih multimedijalnih projekata koji arhivsko gradivo pretvaraju u strukturirane, edukativne i javno dostupne sadržaje.

KOJIM JE PROJEKTOM CENTAR NAJVIŠE PRIDONIO BOLJEM POZNAVANJU UZROKA, POČETKA I TIJEKA ORUŽANE POBUNE DIJELA SRBA I VELIKOSRPSKE AGRESIJE NA RH?

Smatram da je serijom znanstvenih studija i zbornika radova, koje je Centar objavio samostalno ili u suizdavaštvu, ponuđen znanstveni odgovor na brojna pitanja koja su u medijima u Hrvatskoj tumačena na razne načine. Prije svega, treba istaknuti da je Domovinski rat široko prihvaćen naziv za razdoblje hrvatske povijesti u 90-im godinama XX. stoljeća, u kojem je stvorena, a potom u nametnutom ratu i obranjena suvremena Republika Hrvatska. A što se tiče vremenskog okvira treba reći da zakonskim aktima Republike Hrvatske (*Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji*) Domovinski rat obuhvaća razdoblje od 5. kolovoza 1990. (početak tečaja "prvih hrvatskih redarstvenika") do 30. lipnja 1996. (s obzirom na prethodno ratno stanje, primjereniji bi bio datum 23. kolovoza 1996., kada je potpisan *Sporazum o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije*, koji je Hrvatski sabor potvrdio 20. rujna 1996.). S obzirom na to da je posljednji dio okupiranog međunarodno priznatog hrvatskog državnog teritorija vraćen političkim sporazumom, a ne vojnom opcijom, s političkog gledišta završetkom Domovinskog rata može se smatrati 15.

Plasiranje teze o Domovinskom ratu kao primarno građanskom ratu odgovara onima koji žele umanjiti odgovornost tadašnje srbijanske, odnosno velikosrpske politike za rat u Hrvatskoj, a potom i u BiH. Serija zbornika dokumenata s izvornim gradivom srpske vojske i civilnih tijela vlasti na okupiranom području Republike Hrvatske, kojih je Centar do sada objavio 25, jasno upućuju na zaključak o osvajačkom karakteru rata u Hrvatskoj, odnosno o ratu za teritorij

siječnja 1998., kada je završio proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja (Baranja te dio istočne Slavonije i zapadni Srijem) u ustavnopravni poredak Republike Hrvatske.

Među Hrvatima u Bosni i Hercegovini, koji su u velikom broju sudjelovali i u obrani Hrvatske, Domovinski rat također je široko prihvaćen pojam za razdoblje od 1991. (napad JNA i velikosrpskih snaga početkom listopada 1991. na većinski hrvatsko naselje Ravno u istočnoj Hercegovini) do kraja 1995., pod kojim se podrazumijeva obrana od srpske agresije, sukob za teritorij s bošnjačko-muslimanskim snagama te sudjelovanje Hrvatskog vijeća obrane (HVO) i Specijalnih postrojbi MUP-a Hrvatske Republike Herceg-Bosne (SP MUP HRHB) s Hrvatskom vojskom i Armijom BiH u završnim operacijama oslobađanja jugozapadne i zapadne Bosne.

Prema tome, današnje granice Republike Hrvatske, kao srednjoeuropske (panonsko-podunavske) i jadransko-sredozemne države, potvrđene su u obrambenom i oslobodilačkom Domovinskom ratu, nakon što je demokratskim promjenama 1990. te uspostavom suverene, samostalne i demokratske hrvatske države 1991. započelo novo razdoblje hrvatske povijesti.

DOKUMENTI KOJI DOKAZUJU OSVAJAČKE TEŽNJE NEPRIJATELJA

JOŠ UVIJEK UNATOČ GOMILI ČINJENICA I DOKAZA U MEDIJIMA SE PROVLAČI TEZA O

Sve se može relativizirati, u svakom procesu i događaju mogu se tražiti elementi koji navode na neki zaključak koji bi pojedinci ili određene interesne skupine željele nametnuti, no zadaća je historiografije utvrditi glavne uzroke i temeljne odrednice pojedinih procesa i događaja

GRAĐANSKOM RATU U RH. TAKVIH JE ČINJENIČNO NEUTEMELJENIH TEZA MNOGO. KOME U HRVATSKOM DRUŠTVU DANAS ODGOVARA TAKVO PLASIRANJE INFORMACIJA I S KOJIM CILJEM?

Plasiranje teze o Domovinskom ratu kao primarno građanskom ratu odgovara onima koji žele umanjiti odgovornost tadašnje srbijanske, odnosno velikosrpske politike za rat u Hrvatskoj, a potom i u BiH. Takvi bi se trebali suočiti s odlukom "Skupštine SAO Krajine" od 16. svibnja 1991. da je "teritorij SAO Krajine sastavni dio jedinstvene državne teritorije Republike Srbije" (čl. 3.). Odluka je donesena nakon nelegalnog srpskog referenduma održanog 12. svibnja 1991. na teritoriju RH koji će JNA i srpske snage okupirati do kraja 1991., a najvećim dijelom bit će oslobođen u VRO Oluja u kolovozu 1995. godine. Na taj su referendum izišli samo Srbi s toga područja, a već je na plakatu s kojim je najavljen jasno izražen njegov cilj: "Srpski narod u jednoj državi – ZA prisajedinjenje". Zbog toga ću kao iznimno važnu za razumijevanje uzroka, početka i tijeka oružane pobune dijela Srba u Hrvatskoj, odnosno za razumijevanje uzroka i tijeka velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku istaknuti i seriju zbornika dokumenata s izvornim gradivom srpske vojske i civilnih tijela vlasti na okupiranom području Republike Hrvatske, kojih je Centar do sada objavio 25. Ti dokumenti jasno upućuju na zaključak o osvajačkom karakteru rata u Hrvatskoj, odnosno o ratu za teritorij. Sve se može relativizirati, u svakom procesu i događaju mogu se tražiti elementi koji navode na neki zaključak koji bi pojedinci ili određene interesne skupine željele nametnuti, no zadaća historiografije jest utvrditi glavne uzroke i temeljne odrednice pojedinih procesa i događaja, a potom se može govoriti i o njihovim posljedicama, odnosno o još nekim mogućim elementima u tim procesima i događajima. Prema tome, izvori, a posebice spomenuti čl. 3 "Odluke Skupštine SAO Krajine" od 16. svibnja 1991., pokazuju da je riječ o klasičnom ratu za teritorij, odnosno pokušaju srbijanske (velikosrpske) politike da dio teritorija Republike Hrvatske izdvoji i pripoji Srbiji. Također, spomenuta Odluka, kao i drugi izvori i postupci agresorskih snaga početkom 1990-ih, čiji je cilj bio da se dio teritorija Republike Hrvatske izdvoji i pripoji Srbiji, potvrđuju da se radilo o kontinuitetu velikosrpske politike, jer se slično dogodilo i 1939., kad je srpska politika otprilike isti teritorij željela izdvojiti iz tek formirane Banovine Hrvatske. A, podsjetit ću, tada nije postojala Nezavisna Država Hrvatska, niti su ustaše bile na vlasti ...

POVIJEST SE MORA TEMELJITI NA IZVORIMA I PROVJERENIM ČINJENICAMA NO DANAS SE U MEDIJIMA ČESTO MANIPULIRA PODACIMA, IZVORIMA, DOKUMENTIMA, INTERPRETACIJAMA. KOLIKO SU DANAS UOPĆE HRVATSKI MEDIJI OBJEKTIVNI KADA PIŠU O DOMOVINSKOM RATU? ŠTO I KOLIKO CENTAR TU MOŽE UČINITI I KAKO DJELOVATI PROTIV DEZINFORMACIJA, POLUISTINA ILI ČAK NAMJERNIH NEISTINA U MEDIJIMA?

Nažalost, istina je da se u medijima u Hrvatskoj često manipulira podacima i interpretacijama pojedinih događaja

RAZGOVOR // ANTE NAZOR

iz Domovinskog rata, koje zanemaruju potrebu cjelovitog prikaza izvora. Tako su kroz medije u javni prostor plasirane brojne neistine o važnim događajima i osobama iz Domovinskog rata s ciljem zamagljivanja činjenica iz toga razdoblja, ne samo radi relativiziranja odgovornosti srpske strane za rat, nego i zbog kompromitacije hrvatske vlasti i politike te razbijanja nacionalnog zajedništva. Neke od takvih dezinformacija i dalje se ponavljaju u medijskom prostoru. To se posebno odnosi na prikaz hrvatske politike prema BiH te uloge Hrvata i Hrvatske u ratu u BiH. Zadaća je Centra da se tome suprotstavi činjenicama provjerenim u izvorima, ali i javnom polemikom. Primjerice, oni koji go-

vore o “katastrofalnoj hrvatskoj politici prema BiH” trebaju objasniti kakva bi alternativa bila politici pomoći Hrvatima u BiH u obrani od velikosrpske agresije, a potom i od napada višestruko brojnijih muslimanskih snaga? Ili kakve su bile šanse za uspostavu iskrenog savezništva između HVO-a i Armije RBiH na mostarskom bojištu, s obzirom na izjavu generala Arifa Pašalića zapovjednika 4. korpusa Armije RBiH nadležnog

Društvene mreže kao posebna i većem broju korisnika pristupačnija vrsta medija omogućuju još masovnije dezinformiranje javnosti, čemu svjedočimo gotovo svakodnevno, čak u tolikoj mjeri da pojedini autori govore i o toksičnosti društvenih mreža. Upravo zbog važnosti da mladi dobiju što više provjerenih podataka o pojedinim događajima i osobama iz povijesti, odnosno da naše društvo ne izgubi bitku s dezinformacijama, uloga nastave povijesti u školama danas je važnija nego ikad, pa bi se i satnica toga predmeta trebala uskladiti s tom spoznajom.

đmanovoj politici prema BiH“, u koliziji s onim što je govorio i čuo na sjednicama čije sam transkripte pročitao. Izdvojiti ću transkript sa sjednice VONS-a od 11. svibnja 1993., jer potvrđuje da je politika predsjednika Tuđmana prema BiH bila konstruktivna, odnosno da je zagovarao cjelovitu BiH, ali s tri teritorijalne jedinice koje će zadovoljiti interese i muslimanskog i srpskog i hrvatskog naroda u BiH, što je bilo sukladno tadašnjoj međunarodnoj politici. Činjenica da su kritičari Tuđmanove politike u svojim izjavama, pa čak i u objavljenim knjigama transkripata iz Ureda predsjednika RH (kao npr. feralovci), *zaboravili* navesti taj transkript, pokazuje koliko je prikaz hrvatske politike prema BiH u ratnim 1990-im u dijelu medija manipulativan.

KRONOLOGIJA DOGAĐAJA

No bez obzira na to, izvori pokazuju da svaka znanstveno utemeljena raščlamba uloge Hrvata i Hrvatske, odnosno hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana, u ratu u Bosni i Hercegovini ne može zaobići kronologiju događaja i ključne činjenice:

- da je hrvatska politika od 1990. dosljedno bila za poštovanje republičkih granica i za cjelovitu BiH
- da je glasanje Hrvata na referendumu za neovisnost Bosne i Hercegovine (29. veljače i 1. ožujka 1992.), koje je podržao hrvatski predsjednik F. Tuđman, bilo presudno za uspjeh tog referenduma
- da je Hrvatska priznala Bosnu i Hercegovinu kao neovisnu državu 7. travnja 1992., dakle odmah nakon što su to učinile zemlje Europske zajednice, a isti dan kad i Sjedinjene Američke Države, što Srbija do kraja rata nije učinila
- da su hrvatske snage, kao i ARBiH, sudjelovale u obrani i oslobađanju BiH od srpskih snaga (pritom su operacijom Oluja hrvatske snage omogućile deblokadu Bihaća, koji se više od 1200 dana nalazio u okruženju srpskih postrojbi, i tako spasile živote tisućama tamošnjih Bošnjaka-muslimana)
- da je hrvatsko vodstvo prihvatilo sve prijedloge međunarodne zajednice o rješenju sukoba i unutarnjem uređenju Bosne i Hercegovine
- da su Hrvatska zajednica Herceg-Bosna, utemeljena 18. studenog 1991. (istoga dana kada su JNA i srpske snage okupirale Vukovar i Škabrnju te počinile pokolj nad Hrvatima), kao i njezina upravna i vojna organizacija HVO, utemeljen 8. travnja 1992., nastale kao reakcija na nepo-

za to područje da “nema hrvatskog naroda u BiH“ (*Danas*, veljača 1994., str. 10). Nažalost, on nije bio jedini muslimanski dužnosnik koji je tada tako govorio.

Cjelovit uvid u izvore o ratu u BiH otkriva razmjere manipulacije s podacima i poluinformacijama u medijima o hrvatskoj politici prema BiH. Primjerice, izjave bivšeg hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića su, barem u njegovoj glavnoj tezi “o Tu-

RAZGOVOR // ANTE NAZOR

sredne događaje u Republici Hrvatskoj, te na odluke Srba u BiH, u razdoblju neizvjesnosti i nemogućnosti službene bosanskohercegovačke vlasti u Sarajevu da zaštiti Hrvate od prijeteće srpske agresije

- da je Hrvatska Republika Herceg-Bosna proglašena (28. kolovoza 1993.) u skladu s tadašnjim planovima međunarodne zajednice o unutarnjoj podjeli BiH na tri entiteta
- da je Hrvatska pomagala u naoružavanju i obuci pripadnika ARBiH
- da je zbog ratnog stanja u Bosni i Hercegovini Hrvatska zbrinjavala izbjeglice i prognanike iz te države bez obzira na njihovu nacionalnu i vjersku pripadnost: od početka rata do sredine listopada 1994., dakle čak i tijekom sukoba između ARBiH i HVO-a, Ured Vlade Republike Hrvatske za prognanike i izbjeglice pomogao je u zbrinjavanju više od 600 000 izbjeglica i prognanika iz Bosne i Hercegovine (oko 425 000 Bošnjaka-muslimana, oko 170 000 Hrvata i oko 5000 ostalih); istodobno, uz pripadnike HVO-a, u bolnicama u Hrvatskoj liječeni su ranjeni pripadnici ARBiH i civili – Bošnjaci-muslimani iz Bosne i Hercegovine.

O tome zašto je došlo do sukoba ARBiH i HVO-a mišljenja se razlikuju. Cjelovito pregledani izvori nedvojbeno poka-

Smisao rada našeg Centra jest omogućiti znanstvenicima, ali i široj javnosti, korištenje gradiva iz Domovinskog rata te na temelju toga gradiva, poštujući znanstvenu metodologiju, interpretirati noviju hrvatsku povijest, da bi se znalo što je bilo i da se to što se dogodilo ne bi zaboravilo

zuju da je cilj hrvatske politike prema Bosni i Hercegovini bio pokušaj zaštite hrvatskog naroda, ne dovodeći u pitanje njezine međunarodno priznate granice, te da se ona vodila u okvirima - političkim i teritorijalnim - koje je zadala međunarodna zajednica. Usto, Hrvatska je zaslužna što njoj susjedna država Bosna i Hercegovina nije postala plijen velikosrpske politike i što je ostvarila međunarodno priznanje u granicama koje je imala u bivšoj SFRJ.

DRUŠTVENE MREŽE, KAO POSEBNA I VEĆEM BROJU KORISNIKA PRISTUPAČNA VRSTA MEDIJA OMogućUJU JOŠ MASOVNIJE DEZINFORMIRANJE JAVNOSTI I IMAJU NEGATIVAN UTJECAJ NA OBJEKTIVNU SPOZNAJU O NEKIM DOGAĐAJIMA.

GUBE LI U TOJ UTRCI ARGUMENTI, ISTINA I ČINJENICE U ODNOSU NA SENZACIONALIZAM I LAŽNE VIJESTI, KOJE JE DANAS ZAHVALJUJUĆI NOVIM MULTIMEDIJALNIM TEHNOLOGIJAMA GOTOVO PA NEMOGUĆE PREPOZNATI?

Da, društvene mreže kao posebna i većem broju korisnika pristupačnija vrsta medija omogućuju još masovnije dezinformiranje javnosti, čemu svjedočimo gotovo svakodnevno, čak u tolikoj mjeri da pojedini autori govore i o *toksičnosti društvenih mreža*. Upravo zbog važnosti da mladi dobiju što više provjerenih podataka o pojedinim događajima i osobama iz povijesti, odnosno da naše društvo ne izgubi bitku s dezinformacijama, uloga nastave povijesti u školama danas je važnija nego ikada, pa bi se i satnica toga predmeta trebala uskladiti s tom spoznajom. Nedavno je i Matica hrvatska u podršci Inicijativi za očuvanje nastave povijesti i njezine zastupljenosti primjerenim brojem sati u strukovnim školama zaključila da "samo cjelovitim poučavanjem povijesti mladi ljudi moći će razumjeti povijesne procese i kritički sagledati sadašnjicu kao zalog bolje budućnosti". Problem je još složeniji jer svjedočimo da dezinformacije u javnost

Svjedočimo da dezinformacije u javnost plasiraju i doktori znanosti i sveučilišni profesori koji govore o problematici kojom se izravno ne bave. Tako je ovih dana, u godini kad slavimo provjerenu činjenicu o 1100 godina spomena u izvorima hrvatskog vladara Tomislava kao kralja, jedan medijski eksponirani profesor, koji se bavi problematikom XX. stoljeća, izjavio kako "ni jedan povjesničar zapravo ne zna je li kralj Tomislav uopće postojao, a kamoli je li bio kralj". Naravno da javno izrečene različite teze zbunjuju javnost, posebice kada dolaze od struke

Pod nazivom Domovinski rat podrazumijeva se:

- razdoblje završnih priprema srpskog agresora za osvajajući rat i pripajanje Srbiji znatnih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine (stvaranjem srpskih republika na tim područjima, radi ostvarenja glavnog cilja velikosrpske politike – da "svi Srbi žive u jednoj državi", koju je tada provodilo srbijansko vodstvo predvođeno Slobodanom Miloševićem)
- razdoblje protuustavnog i terorističkog djelovanja te nanožavanja i oružane pobune dijela Srba u Hrvatskoj od sredine 1990. (tzv. pužajuća ili prikrivena agresija)
- ustrojavanje hrvatske obrambene, odnosno oružane sile, što je proces koji je počeo u kolovozu 1990., prvo u okviru MUP-a RH, a završen je s okončanjem rata
- početak rata i izravne agresije Srbije i Crne Gore, odnosno Jugoslavenske narodne armije (JNA) i teritorijalnih obrana i milicije Srbije, Crne Gore i dijela Bosne i Hercegovine te različitih srpskih paravojnih postrojbi na Hrvatsku, uz sudjelovanje dijela Srba iz Hrvatske od ljeta 1991. (odmah nakon što je Sabor RH 25. lipnja 1991. donio Ustavnu odluku o suverenosti i samostalnosti RH);
- obrana Republike Hrvatske i oslobađanje najvećeg dijela njezina privremeno okupiranog teritorija vojnim putem od 1991. do kraja 1995. godine.

plasiraju i doktori znanosti i sveučilišni profesori koji govore o problematici kojom se izravno ne bave. Tako je ovih dana, u godini kad slavimo provjerenu činjenicu o 1100 godina spomena u izvorima hrvatskog vladara Tomislava kao kralja, jedan medijski eksponirani profesor, koji se bavi problematikom XX. stoljeća, izjavio kako "ni jedan povjesničar zapravo ne zna je li kralj Tomislav uopće postojao, a kamoli je li bio kralj". Naravno da javno izrečene različite teze zbunjuju javnost, posebice kada dolaze od struke.

VAŽNOST I SMISAO RADA CENTRA MOGAO BI SE SAŽETI KROZ PORUKU: DA SE ZNA, DA SE NE ZABORAVI I DA SE NE PONOVI...

Zaista, smisao rada našeg Centra jest omogućiti znanstvenicima, ali i široj javnosti, korištenje gradiva iz Domovinskog rata te na temelju toga gradiva, poštujući znanstvenu metodologiju, interpretirati noviju hrvatsku povijest, da bi se znalo što je bilo i da se to što se dogodilo ne bi zaboravilo. Naravno, znanost ne može u apsolutnoj mjeri utjecati na to hoće li se neki negativni događaji i procesi, kakvi su primjerice ratovi, ponoviti, ali ih može prepoznati i upozoriti na moguće posljedice njihova ponavljanja.

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OBUKU I DOKTRINU

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

KAKO ĆETE SE **BORITI,** TAKO SE I **OBUČAVAJTE**

Vojni poligon OSRH "Eugen Kvaternik" jedan je od najvećih u Europi, a njegova kombinacija konfiguracije terena, vegetacije te vremenskih uvjeta preduvjet je za izazovnu i realističnu obuku i vježbe. No, sve to ne bi bilo moguće bez djelatnika Središta za borbenu obuku ZOD-a, postrojbe koja brine o poligonu, ali prije svega stručna je u obuci i ocjenjivanju postrojbi HKoV-a

Prizor s taktičkog polja
Centar, poprišta svih
najvećih vježbi na poligonu

U redakciji Hrvatskog vojnika u šali znamo reći da na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" već *plaćamo režije*. Naše su ekipe ondje vrlo često jer je to za nas mjesto akcije, mjesto s kojeg dolazi najviše naših reportaža, fotografija i filmova. Razdoblja kad na Slunju, kako ga jednostavno nazivamo, nema nikakvih aktivnosti, vrlo su rijetka. Zapravo, niti ne postoje. Riječ je o jednom od najvećih vojnih kopnenih obučno-vježbovnih područja u zemljama koje su europske članice NATO-a: površina mu je oko 240 četvornih kilometara. Samo održavanje hladnog pogona traži da mu djelatnici budu posvećeni svakog dana u godini, od 0 do 24 sata. Sam poligon i postrojba koja za njega brine jedna su

velika, zanimljiva priča. I zato, na tom dijelu Korduna i ne treba biti nekog velikog ili malog obučnog procesa ili vježbe da biste ga posjetili. I da biste porazgovarali s ljudima koji su srce poligona, ali i iznimno važan dio svih aktivnosti na njemu: djelatnicima Središta za borbenu obuku (SBO) Zapovjedništva za obuku i doktrinu (ZOD) "Fran Krsto Frankopan" Hrvatske kopnene vojske (HKoV).

SVI TRAŽE IZAZOVNE UVJETE

Brigadir Davor Stipetić zapovjednik je SBO-a i poligona. Časnik je s međunarodnim iskustvom iz misija i operacija i vježbi u inozemstvu, pa lako povlači paralelu između Slunja

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OBUKU I DOKTRINU

i drugih europskih poligona. Ukratko, kaže da "Eugen Kvaternik" nije poput poligona drugih vojski europskih članica NATO-a. "Čak bi se moglo reći da na tim poligonima žele da im uvjeti budu poput ovih na Slunju. Naime, tko ovdje prođe obuku, mora biti svjestan da je to učinio na jako zahtjevnoj kombinaciji konfiguracije terena, vegetacije te vremenskih uvjeta. Puno je vrtača, makije, tekuće vode, ponora, prirodne kamuflaže. Danas svi traže da uvjeti budu što izazovniji i kompleksniji, od manevarskog prostora do streljišta. Ovdje nije lako svladati teren, a ni uočiti protivnika", objašnjava nam brigadir.

No, bez SBO-a i njegovih djelatnika, poligon je tek jedno veliko i prilično divlje prirodno područje. Posao postrojbe je kompleksan i zahtjevan, samim tim jer je odgovorna ne samo za poligon, nego uvelike i za obučne procese kroz koje prolaze postrojbe koje borave na njemu. I to najviše u onom konkretnom, borbenom dijelu obuke. "U ingerenciji nam je i ocjenjivanje postrojbi i njihovih sposobnosti obučenosti i borbene spremnosti", nastavlja brigadir. Interes postrojbi za dolazak na Slunj sve je veći. To ne vrijedi samo za OSRH, nego i na saveznike iz NATO-a. Osim što pokazuje trend i doktrine koje podrazumijevaju sve veći broj obučno-vježbovni aktivnosti, taj interes pokazuje i kvalitete SBO-a. "Točno je, veličina i konfigu-

Desetnik Lino Štefanac, danas na dužnosti tehničara specijaliziranog-defektanta na sustavu MILES, radi s njim 19 godina

Zapovjednik Središta za borbenu obuku i poligona brigadir Davor Stipetić

racija poligona daje nam sve veći ugled među postrojbama OSRH, saveznicima iz NATO-a, civilnim i međuresornim institucijama koje ga žele koristiti. On je jedan veliki test u kojem pokazuju i dokazuju svoje sposobnosti. Međutim, ključna je ekspertiza SBO-a te obučna infrastruktura koju održavamo upravo mi. A najvažniji su ipak školovani i kvalitetno obučeni djelatnici postrojbe, koji su naše najveće bogatstvo i svakodnevno daju maksimum u svojem poslu", dodaje Stipetić.

KLJUČNA RIJEČ: KOORDINACIJA

Velik broj aktivnosti, a onda i kompleksnost te intenzivnost tih aktivnosti, te potencijalni sigurnosni rizici koji se podrazumijevaju kod vojnih djelovanja, ne dopuštaju improvizaciju. Svaki dolazak i boravak postrojbe i njezinih materijalno-tehničkih sredstava pažljivo je isplaniran mjesecima unaprijed. SBO redovito organizira godišnju koordinaciju o uporabi vojnog poligona na razini cijelog OSRH. Tijekom nje aktivnosti se najavljuju i koordiniraju, te se donosi godišnji plan uporabe.

Desetnik Ante Jurčić nam je rekao da se uvjeti za polaznike TVO-a čine jako dobrim, a to vrijedi i za uvjete za instruktore

TVO i prvi dojam

Vojni poligon "Eugen Kvaternik" bit će jedna od triju lokacija na kojima će se provoditi temeljno vojno osposobljavanje. Stoga je zamjetan dio aktivnosti SBO-a danas usmjeren na što bolje uvjete za prihvata ročnika i provedbu TVO-a. Na neki način, Slunj će biti posebna lokacija, jer će mladi ljudi odmah doći na pravi vojni poligon, na teren. No, u stvari ih čekaju uvjeti smještaja, života i rada koji nadilaze prosjek u hrvatskim vojarnama: potpuno obnovljeni objekti sa spavaonicama i učionicama za 200 ročnika, pristup internetu, sportski tereni, teretana, staza za trčanje... U neposrednoj blizini smještajnog objekta bit će pravi mali poligon za obuku, a za pješačku rutu od smještajnog objekta do restorana izgrađen je potpuno novi nogostup. "Prvi je dojam najbitniji. Uz uvjete smještaja, kvalitetna mora biti i obuka, ali i zanimljiva. U slobodno vrijeme, polaznici će se moći upoznat i s okolnim krajem i njegovim atrakcijama. U blizini su Plitvička jezera, Rastoke, grad Slunj... SBO je u TVO uključio i 17 djelatnika, tj. zapovjednika Satnije za TVO i 16 instruktora s iskustvom obučavanja i ocjenjivanja borbene spremnosti. Jedan od njih je desetnik Ante Jurčić (26), koji nam je rekao da se uvjeti za polaznike TVO-a čine jako dobrim, a to vrijedi i za uvjete za instruktore. "Cijela potrebna infrastruktura je ovdje, a mi smo prošli izobrazbu koja je trajala nekoliko tjedana, te radili s dragovoljnim ročnicima u Požegi uz tamošnje instruktore koji su nam bili mentori. Mislim da neće biti problema, svi smo mi profesionalci", zaključuje desetnik.

Koordinacija je jedna od najčešćih riječi u brigadirovu rječniku: "Ona mora postojati baš za sve aktivnosti koje se provode, to je najbolji način za sprečavanje izvanrednih događaja". Primjerice, dnevna koordinacija provodi se svakog jutra u osam sati, a u njoj sudjeluju SBO i sve postrojbe koje su smještene na poligonu, kao i one koje su na vježbi ili obuci. U 14 sati vrijeme je za još jednu koordinaciju, provjerava se je li sve tijekom dana zasad prošlo u redu i već se dogovaraju aktivnosti za idući dan. I tako dan za danom. "Posebno mi je drago što u nešto više od dvije godine koliko sam zapovjednik nismo imali izvanrednih događaja u smislu da se netko teže ozlijedi ili strada", kaže brigadir. A slunjskim tlom je kroz to vrijeme prošlo na tisuće vojnika u raznim odorama, tone i tone teškog oklopa na gusjenicama i kotačima, nadlijetali su ga borbeni avioni i helikopteri, ispućana je i ispaljena gomila metaka, granata, raketa... Poznato je da vojska voli ići na teren i da su vježbe na zemljištu među najzanimljivijim dijelovima vojničkog života, no za maksimalno iskorištavanje tih dana ključno je da obuka bude realistična. "Kako ćete se boriti, tako se i obučavajte, u što težem prostoru, vremenu i terenu. To želimo i pružiti. Uspijevamo li? To mogu reći samo korisnici. Ali vjerujem da uspijevamo", samouvjereno kaže zapovjednik. Uostalom, to se moglo vidjeti proteklog rujna na najvećoj prošlogodišnjoj vježbi OSRH Borbeni moć. To nije bila vježba s ocjenjivanjem, cilj joj je prije svega bio da se pokažu novi sustavi i sposobnosti naše vojske. Događaj je bio ambiciozno postavljen, višegranski i višedomenski, velikog vatrenog i manevarskog intenziteta. Pred SBO-om tad se našao velik posao: kompletna potpora upravljačkom dijelu vježbe – pripremama, logistici, prihvatu, adaptaciji streljista sukladno novim sredstvima... "Morali smo se jako usredotočiti i dati sve od sebe da bismo uspjeli. I jesmo!" sjeća se naš sugovornik.

GLAVNI OBUČNI ALAT

Jedan od glavnih obučnih alata SBO-a simulacijski je sustav MILES. Pojednostavnjeno rečeno, temelj su mu laserski

odašiljači i senzori koji simuliraju hite, odnosno pogotke iz vatrenog oružja. Još jedan naš sugovornik desetnik Miodrag Pavlović, zapovjednik desetine veze sustava MILES, brine se za prijenos komunikacijsko-informacijsko-senzorskih signala. "Mi moramo osigurati jako dobru pokrivenost signalom. Antene koje prenose signale kod zapovjedništva su i na ključnim točkama na terenu. Tijekom vježbe, sam pripadnik ili vozilo koje nosi senzore ili prsluk MILES odašilje signal koji dolazi u središte u kojem pratimo njegovo kretanje i reakcije. Vidimo i status, pogodak, ranjavanje, oštećenje vozila. Tu su i motritelji koji nam po potrebi javljaju detalje s terena", objašnjava Pavlović. Sukus tako skupljenih podataka ocjenjiva-

ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OBUKU I DOKTRINU

NAJVEĆI KOPNENI VOJNI POLIGONI U EUROPI (ZEMLJE ČLANICE NATO-a)

nje su postrojbe, ali i naučene lekcije. Ukratko, riječ je o dragocjenom alatu za zapovjednike postrojbi. A da bi on takav i ostao, brinu se djelatnici SBO-a. Desetnik Lino Štefanac, danas na dužnosti tehničara specijaliziranog-defektanta na sustavu MILES, radi s njim 19 godina, dakle, otkad je uveden u uporabu u OSRH. "Pružamo potporu vježbama na zemljištu na Slunju, ali i postrojbama tijekom njihova ocjenjivanja i u raznim tečajevima širom Hrvatske", kaže nam dočasnik u prostorijama u kojima su uskladištene komponente MILES-a. Točno, MILES je u naravi stacionarni sustav, ali komponente se mogu koristiti na obukama i vježbama izvan poligona "Eugen Kvaternik", a zajedno s njim na te druge lokacije idu i stručnjaci iz SBO-a poput desetnika Štefanca. Zadnjih godina MILES smo vidjeli kod kadeta na Gakovu, na specijalističkoj obuci novih vojnika na Gašincima, na obuci u Središtu "Marko Babić", zatim kod GMBR-a na poligonu "Bralovac" kod Knina, na snajperskoj obuci. "Ljudi su maksimalno obučeni, motivirani i znalci u svojem poslu. Mislim da za nas s MILES-om nema nikakvih nepozna-

nica. SBO se danas brine i za njegovo održavanje te ga nastojimo provoditi što bolje", dodaje dočasnik.

BUDUĆNOST – VEĆI I MODERNIJI

Intenzivna modernizacija OSRH trebala bi se odraziti i na SBO te na vojni poligon "Eugen Kvaternik – Slunj". Općenito gledano, infrastrukturu poligona, a posebno njegove obučne instalacije, potrebno je povećati, osuvremeniti i uskladiti s doktrinarnim trendovima te naučenim lekcijama iz aktualnih sukoba. "Naša konfiguracija terena uvelike je pogodna za

Tijekom vježbe, sam pripadnik ili vozilo koje nosi senzore ili prsluk MILES odašilje signal koji dolazi u središte u kojem se prati njegovo kretanje i reakcije

**Vojni namještenik
Zlatko Cerjak,
rukovatelj na
protuoklopnom
strelištu**

obuku po tim trendovima“, tvrdi brigadir Stipetić. Tijekom 2026., trebala bi biti očišćena i zadnja preostala minski sumnjiva područja. To automatski znači da će biti povećan i teren za obuku i uvježbavanje, a s tim onda ide i proširenje obučne infrastrukture. “U iduće dvije godine, poligon bi trebao doživjeti znatne pomake u svim pravcima. Trebamo iskoristiti sve što možemo za obučnu infrastrukturu, naravno da će to, primjerice, podrazumijevati i nove prilazne putove te objekte“, napominje zapovjednik SBO-a. Vrlo je zanimljivo i što je pokrenuta procedura za nabavu novog simulacijskog sustava koji će nadopuniti i zamijeniti aktualni MILES. Udovoljivši svojoj ulozi u potrebnim procedurama za nabavu, SBO u opisu traži novi sustav koji će pružati uvjete za što bolju simulaciju borbenih uvjeta kakvi vladaju na bojišnicama 2020-ih. No taj sustav moći će se nadograđivati i za najrazličitije scenarije kakve OSRH i NATO vide u sadašnjosti ili predviđaju za budućnost. “Najbitnije je da novi simulacijski sustav bude pri-

Flora, fauna i partneri

U planiranju budućnosti poligona “Eugen Kvaternik“, OSRH i SBO imaju i potporu partnerskih institucija, primjerice Hrvatskih šuma, Ministarstva unutarnjih poslova, susjednih gradova i općina (Slunj, Rakovica, Plaški), lovačkih i ribolovnih društava... “Na neki način, poligon je i prirodni rezervat. Tu je izvor Mrežnice, rijeke, šume. Prostor na kojemu je poligon dom je divljim životinjama poput medvjeda, veprova, srndaća, čagljeva, divljih mačaka... Nismo zatvoreni za suradnju s civilima, štoviše, zajednički vodimo brigu o flori i fauni“, govori brigadir.

**Poligon,
njegova
infrastruktura
i materijalno-
tehnička
sredstva traže
brigu cijele
godine, 24 sata
dnevno**

lagodljiv oružnim sustavima koje smo nabavili ili tek nabavljamo, primjerice borbenim vozilima pješaštva Bradley, tenkovima Leopard 2A8, haubicama CAESAR... Sustav treba podrazumijevati i simulaciju djelovanja sredstava kojima ćemo se potencijalno suprotstavljati“, opisuje brigadir. “Naravno da nas moguća nabava novog sustava veseli, to bi bio novi izazov u karijeri. HV se oprema novim sredstvima i taj dio treba se pratiti i simulacijskim sustavima“, dodaje desetenik Štefanac. Rezultat svih navedenih projekata modernizacije bit će vrlo jasan: još bolji uvjeti za život, rad, boravak, vježbe, obuku, ocjenjivanja postrojbi...

MORH I OSRH U 2025.

GODINA MODERNIZACIJE, MI

01 SIJEČANJ

- pripadnici OSRH skupnik Antonio Đurčević i narednik Nikola Špoljar osvojili prvo, odnosno drugo mjesto na natjecanju DANCON March u operaciji potpore miru KFOR na Kosovu
- **svečana primopredaja borbenih vozila Bradley M2A2 ODS za OSRH u Našicama**
 - u Splitu održana svečana primopredaja i imenovanje obalnog ophodnog broda OOB-32 Umag Hrvatske ratne mornarice
 - glavni dio obilježavanja 32. obljetnice vojno-redarstvene operacije Maslenica održan u Zadru
 - pripadnici Zapovjedništva za kibernetički prostor istaknuli se na međunarodnoj vježbi kibernetičke obrane Cyber Unity 25 u Luksemburgu

02 VELJAČA

- iz zagrebačke vojarne "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" upućen kontingent OSRH u područje NATO-ove aktivnosti prednjih kopnenih snaga u Mađarsku; na čelu hrvatskog međunarodnog kontingenta prvi put žena – pukovnica Mirna Bajčetić Šijanski
- kadeti OSRH na obuci, uvježbavanju i izobrazbi na zimskim kampovima širom Hrvatske
- **u Zagrebu svečano obilježena 25. obljetnica utemeljenja Počasno-zaštitne bojne**
 - na zagrebačkom sveučilištu održana svečana promocija polaznika sveučilišnih studija Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje, a u Splitu promocija kadeta studija Vojno pomorstvo
 - u vojarni "123. brigade Hrvatske vojske" u Požegi održana svečana prisega 45. naraštaja ročnica i ročnika na dragovoljnom vojnom osposobljavanju

MOHODA I BORBENE MOĆI

03 OŽUJAK

- Središte za strane jezike "Katarina Zrinska" Hrvatskog vojnog učilišta u Zagrebu obilježilo tridesetu obljetnicu osnutka
- na vojnom poligonu "Gašinci" održano Natjecanje za najbolji borbeni tim Gardijske oklopno-mehanizirane brigade
- skupnik Josip Rebić iz Gardijske mehanizirane brigade primio priznanje za najboljeg dočasnika, a pozornik Antonio Picek iz 91. krila HRZ-a za najboljeg vojnika 2024. godine
- na Plitvičkim jezerima obilježena 34. obljetnica akcije Plitvice i pogibije Josipa Jovića

- postrojbe HRM-a provele vojne vježbe Prstac 25, Barakuda 25, Brancin 25 i Zrcalo 25

- general-bojnik Denis Tretinjak preuzeo dužnost direktora Glavnog stožera OSRH
- u Vinkovcima obilježena 18. obljetnica ustrojavanja Gardijske oklopno-mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske
- ministri obrane Republike Hrvatske, Republike Albanije i Republike Kosova u Tirani potpisali Deklaraciju o suradnji na području obrane i sigurnosti. Riječ je o Deklaraciji o suradnji na području obrane i sigurnosti između Hrvatske i Albanije, kao saveznica u NATO-u, i Kosova

04 TRAVANJ

- u Zagrebu održana osma Jadranska vojna i zrakoplovna izložba i konferencija (ASDA)
- svečano obilježena 18. obljetnica Gardijske mehanizirane brigade u vojarni 4. gardijske brigade Pauči u Kninu
- u vojarni "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunik Donjem održan spektakularni aeromiting povodom 20. obljetnice utemeljenja akrobatske grupe HRZ-a Krila Oluje
- GOMBR domaćin 25. prvenstva OSRH u orijentacijskom trčanju na području Međimurske i Varaždinske županije
- pripadnici OSRH i savezničkih oružanih snaga na vojnom poligonu "119. brigade HV", na rtu Kamenjak kod Pule, održali međunarodnu vojnu vježbu protuzračne obrane Štit 25
- HRM domaćin međunarodne vojne vježbe Adriatic Partnership Maritime Interdiction Operations Exercise 2025
- u Zagrebu održan sastanak europske organizacije zapovjednika kopnenih snaga FI-NABEL
- pripadnici GMBR-a razvodnik Kristofor Josip Jurjević i skupnik Dario Stegnajić osvojili prvo, odnosno drugo mjesto u kategoriji pripadnika stranih OS na međunarodnom vojničkom natjecanju Minnesota Best Warrior Competition u SAD-u
- splitska 4. gardijska brigada obilježila na Dračevcu 34. obljetnicu postojanja, u sklopu svečanosti prisegu položili novih pripadnici 3. mehanizirane bojne Pauči GMBR-a
- svečano obilježavanje 34. obljetnice ustrojavanja 3. gardijske brigade Kune i Dana Tenkovske bojne Kune u Đakovu

- 191. eskadrila 91. krila HRZ-a upotpunila flotu – u Hrvatsku sletio 12 borbeni avion Rafale

- pripadnik Zapovjedništva za potporu skupnik Jan Vajčner pobjednik međunarodnog vojničkog natjecanja Best Soldier 2025 na Kosovu

OSRH

MORH I OSRH U 2025.

05 SVIBANJ

- Hrvatski vojnik objavio reportažu o obuci GMBR-a s protuoklopnim sustavom RGW90, što je prvi javni prikaz uporabe tog novonabavljenog sustava u Hrvatskoj vojsci
- u Okučanima obilježena 30. obljetnica vojno-redarstvene operacije Bljesak
- zapažen nastup HRZ-a na aeromitingu AIRVG 2025 u Velikoj Gorici, predstavljena upotpunjena eskadrila Rafalea
- Vlada RH osnovala Međuresorno povjerenstvo za razvoj i jačanje obrambenih sposobnosti i obrambene industrije u Hrvatskoj
- iz splitske luke Lora u NATO-ovu operaciju Sea Guardian ispraćen 11. hrvatski kontingent (HRVCON) na raketnoj topovnjači RTOP-41 Vukovar
- u Petrinji svečano ispraćen 43. HRVCON u operaciju KFOR u Republici Kosovo
- preminuo umirovljeni general-pukovnik Mate Laušić, bivši zapovjednik Vojne policije i voditelj osiguranja prvog hrvatskog predsjednika
- u Bojni za temeljnu vojnu obuku Središta za obuku pješništva i oklopništva u Požegi prisegnuo 46. naraštaj ročnika na dragovoljnom vojnom osposobljavanju
- u vojarni "Stožerni brigadir Ante Šaškor" u Delnicama obilježena 34. obljetnica osnivanja specijalnih postrojbi Oružanih snaga RH i Dan Zapovjedništva specijalnih snaga
- u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji održana svečanost obilježavanja 34. obljetnice 2. gardijske brigade Gromovi i Dana 2. mehanizirane bojne Gromovi
- na više lokacija u Hrvatskoj obilježeni Dan Hrvatske vojske, Dan Hrvatske kopnene vojske i 34. obljetnica ustrojavanja Hrvatske vojske
- hrvatski vojnici, policajci i branitelji na 31. vojno-redarstvenom hodočašću u Lurdu
- ženska ekipa OSRH osvojila treće mjesto i brončanu medalju na međunarodnom vojnom prvenstvu u polumaratonu u Sarajevu

- Hrvatska vojska proslavila Dan državnosti spektakularnim prikazom sposobnosti na zagrebačkom Jarunu

06 LIPANJ

- zgrada Zapovjedništva Hrvatske kopnene vojske u Karlovcu imenovana po pokojnom generalu, načelniku GS OSRH i ministru obrane Pavlu Miljavcu
- serija međunarodnih vojnih vježbi u Hrvatskoj: Immediate Response 25, Lift 25 i Laufer 25
- u Solinu održana Međunarodna konferencija voditelja vojnih orkestara
- **svečana promocija naraštaja polaznika vojnih škola u akademskoj godini 2024./2025. Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman"**
 - potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske i ministar obrane Ivan Anušić sudjelovao na sastanku na vrhu NATO saveza u Den Haagu u Nizozemskoj
 - obalni ophodni brod OOB-32 Umag Obalne straže RH na međunarodnoj vojnoj vježbi ADRION 25 LIVEX u organizaciji Ratne mornarice Crne Gore

OSRH

07 SRPANJ

- kadeti OSRH na ljetnim kampovima na raznim lokacijama u Hrvatskoj

- u Zagrebu održan svečani mimohod OSRH, a na Jadranu mimoplov HRM-a povodom 30. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja

- posade i avioni Canadair CL-415 HRZ-a angažirani na gašenju požara u Albaniji te Bosni i Hercegovini

08 KOLOVOZ

- u Kninu održana svečanost povodom 30. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja, Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja

- u vojarni "Pukovnik Marko Živković" u Velikoj Gorici započelo testiranje novih besposadnih zrakoplovnih sustava Bayraktar TB2
- na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" svečano uručeni časnički činovi kadetima sveučilišnih vojnih studija
- svečanost Dana roda Vojne policije, Dana Pukovnije Vojne policije i 34. obljetnice ustrojavanja u vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" u Zagrebu
- HRZ-ov zrakoplov Canadair CL-415 i posada gase požare u Crnoj Gori i Albaniji
- u Zagrebu održan svečani ispraćaj 7. hrvatskog kontingenta u NATO-ovu aktivnost ojačane budnosti (eVA – enhanced Vigilance Activities) u Mađarskoj

OSRH

MORH I OSRH U 2025.

09 RUJAN

- iz vojarne "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji ispraćen 16. hrvatski kontingent u NATO-ovu aktivnost prednjih kopnenih snaga u Poljskoj
- nastup pilota i letjelica HRZ-a na 28. zrakoplovnoj manifestaciji Susreti za Rudiju u stubičkom kraju

- na više lokacija u Hrvatskoj održana združena vojna vježba Borbena moć 25, najveći obučno-vježbovni događaj u OSRH u godini

- u Gospiću svečano obilježena 32. obljetnica vojno-redarstvene operacije Medački džep
- na otoku Brijuni, u vojarni "Penede", održano natjecanje Počasno-zaštitne bojne za izbor najspremnijeg pripadnika postrojbe
- u Splitu prigodnim programom obilježena 34. obljetnica Hrvatske ratne mornarice
- na kongresu Europskog udruženja vojnih novinara EMPA video *Ako ne znaš šta je bilo* u MORH-ovoj produkciji osvojio nagradu za najbolji videouradak u protekloj godini
- u Zagrebu na vojnom strelištu "Vrapčanski potok" održano 29. prvenstvo OSRH u streljaštvu
- u Osijeku održan Međunarodni sajam sigurnosti i obrane DEFCROS
- na HVU održana prisega 23. naraštaja kadeta OSRH
- Orkestar OSRH, Klapa HRM-a "Sveti Juraj" i Počasno-zaštitna bojna na Međunarodnom festivalu vojnih orkestara u Njemačkoj
- preminuo umirovljeni general zbora Hrvatske vojske i Hrvatskog vijeća obrane Ante Zorislav Roso, jedan od utemeljitelja hrvatskih specijalnih postrojbi i prvi zapovjednik Bojne Zrinski

10 LISTOPAD

- međunarodna vojna vježba Sava Star 25 na vojnom poligonu "Gašinci", sudjelovale oružane snage Hrvatske i Ujedinjene Kraljevine
- u vojarni 5. gardijske brigade Slavonski sokolovi u Vinokovcima svečano obilježena 33. obljetnica osnutka 5. gardijske brigade Sokolovi.
- u Mariji Bistrici održano 33. nacionalno hodočašće hrvatske vojske, policije i branitelja
- na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja provedena vježba Multinacionalne bojne VP-a Sharp Lynx

- u Požegi prisegnuo 47. naraštaj ročnika na dragovoljnom vojnom osposobljavanju

- u Zagrebu održana svečana primopredaja dužnosti zapovjednika HRZ-a – novi je zapovjednik brigadir Krešimir Ražov, koji je krajem godine promaknut u čin brigadnog generala
- povratak 12. hrvatskog kontingenta i raketne topovnjače RTOP-41 Vukovar iz NATO-ove operacije Sea Guardian u središnjem Sredozemlju
- u vojarni "9. gardijske brigade Vukovi" u Gospiću obilježena 33. obljetnica 9. gardijske brigade Vukovi i Dan motorizirane bojne Vukovi Gardijske mehanizirane brigade
- uručenje prvog časničkog čina polaznicima Temeljne časničke izobrazbe na HVU-u
- na međunarodnoj utrci DANCON March u NATO-ovoj operaciji KFOR na Kosovu natporučnica OSRH Marija Bortek osvojila je prvo u ženskoj, a satnik Emanuel Baković drugo mjesto u muškoj konkurenciji

OSRH

11 STUDENI

- pripadnici OSRH, MORH-a, MUP-a i hrvatski branitelji te ljudi širom Hrvatske obilježili Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje

- na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru na posljednje počivalište ispraćen hrvatski branitelj francuskog podrijetla Jean-Michel Nicolier, čiji su posmrtni ostaci bili pronađeni krajem rujna
- Počasno-zaštitna bojna u vojarni "1. hrvatski gardijski zbor" Zagrebu organizirala 10. sportsko natjecanje Viribus Unitis - Izazov tjelesne spremnosti
- u vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi" u Zagrebu obilježena 35. obljetnica ustrojavanja 1. gardijske brigade Tigrovi i 18. obljetnica 1. mehanizirane bojne Tigrovi GMBR-a
- u vojarni "3. gardijske brigade Kune" u Đakovu svečano ispraćen 44. hrvatski kontingent u NATO-ovu operaciju potpore miru KFOR u Kosovo
- dragovoljno vojno osposobljavanje u Požegi završio posljednji naraštaj ročnika, od 2026. dragovoljno služenje zamjenjuje temeljno vojno osposobljavanje

12 PROSINAC

- potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić u Francuskoj i Njemačkoj potpisao dokumente za projekte opremanja OSRH haubicama Caesar MK2 i tenkovima Leopard 2A8, kao i modernizaciju aviona Rafale

- Ministarstvo obrane RH u Pragu potpisalo Dodatak Okvirnom sporazumu o nabavi teških terenskih vojnih kamiona TATRA; prvih 98 kamiona bit će isporučeno OSRH 2026. godine
- ministar obrane Ivan Anušić i predsjednik Uprave tvrtke Končar Goran Kolak potpisali Okvirni sporazum o nabavi sustava protudronske zaštite
- Vlada RH donijela Odluku o nabavi daljinski upravljive oružne stanice 30 mm za desantni brod minopolagač DBM-81 Cetina
- u vojarni "Bilogora" u Bjelovaru prvi put održano vojničko natjecanje Topničko-raketne pukovnije te obilježen Dan roda topništva i 18. obljetnica ustrojavanja postrojbe
- u Splitu održana svečanost akademske promocije prve generacije polaznika združenog sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog sveučilišnog studija Vojno pomorstvo
- u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu svečano obilježena 34. obljetnica utemeljenja Hrvatskog ratnog zrakoplovstva
- Zapovjedništvo za kibernetički prostor nacionalni nositelj hrvatskog sudjelovanja na međunarodnoj kibernetičkoj vježbi Cyber Coalition 25
- na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" održana svečanost u povodu obilježavanja 34. obljetnice
- na više lokacija na području Varaždinske županije svečano obilježena 33. obljetnica utemeljenja ratne 7. gardijske brigade Puma te Dan 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume GOMBR-a

HVU/VOJNI ERASMUS

Temeljna misija Vojnog Erasmusa ili EMILYO-a jest jačanje sposobnosti pripadnika oružanih snaga na razini EU-a i partnerskih država za suradnju i povećanje njihove interoperabilnosti i zajedničke kulture potrebne za europsku obranu i sigurnost i to ponajprije razmjenom kadeta i studenata na visokoškolskim vojnim ustanovama kao i njihovih profesora, predavača i instruktora

MEĐUKULTURALNE KOMUNIKACIJE

Osmero kadeta Vojnog vođenja i upravljanja i Vojnog inženjerstva u prosincu je 2025. godine sudjelovalo s jedanaestero kadeta iz šest članica EU-a u zajedničkom modulu/kolegiju Međukulturalna komunikacija koji se drugi put održao na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu, predavačima sa Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" i Helenske vojne akademije iz Atene

U sve složenijem međunarodnom okruženju s mnoštvom izazova na geopolitičkoj razini koji imaju dalekosežne učinke na ekonomske, društvene i sigurnosne aspekte, sposobnost pripadnika oružanih snaga unutar Europske unije da djeluju pravodobno te da imaju zajedničke ciljeve od izrazite je važnosti. Kad govorimo o obrazovanju budućih časnika na razini EU-a, ti su ciljevi navedeni u Europskoj inicijativi za razmjenu mladih časnika nadahnutim programom Erasmus (*European initiative for the exchange of young officers inspired by Erasmus, EMILYO*), poznat i kao Vojni Erasmus ili EMILYO. Pod okriljem Europskog sigurnosnog i obrambenog učilišta (*European Security and Defence College, ESDC*), EMILYO potiče razvoj zajedničke strateške kulture, ne samo u zemljama Europske unije, nego i u drugim europskim

TEKST
Maja Ivanović

FOTO
Marija Sever

HVU/VOJNI ERASMUS

partnerima. To se postiže na svim razinama – od usklađivanja obrazovnih programa na sekundarnoj i tercijarnoj razini pa sve do edukacije djelatnih vojnih osoba, državnih službenika te parlamentarnih zastupnika koji rade u obrambenom sustavu ili su na neki način povezani s njim.

Temeljna misija EMILYO-a jest jačanje sposobnosti pripadnika oružanih snaga na razini EU-a i partnerskih država za suradnju i povećanje njihove interoperabilnosti i zajedničke kulture potrebne za europsku obranu i sigurnost i to ponajprije razmjenom kadeta i studenata na visokoškolskim vojnim ustanovama kao i njihovih profesora, predavača i instruktora. Naglasak nije samo na usklađivanju opreme ili obrazovnih programa, nego uključuje i ljudsku komponentu pri čemu se naglašava suradnja, razmjena dobrih praksi kao i zajednički rad na unapređivanju znanja i vještina putem razvoja zajedničkih kolegija, tzv. zajedničkih modula (*common modules*), kao i drugih oblika razmjena. Kad su ministri obrane članica EU-a 2008. godine odobrili program razmjene studenata i kadeta, kao i nastavnog i nenastavnog osoblja u visokoškolskim ustanovama zaduženim za provođenje izobrazbe budućih časnika po uzoru na civilni Erasmus, pokrenut je tzv. EMILYO inicijativa s ciljem razvoja razmjena časnika i kadeta tijekom njihove početne izobrazbe na sveučilišnoj razini i na razini vojnih akademija. Bio je to izravan odgovor na potrebu za zajedničkim pristupom osposobljavanju budućih časnika na razini temeljne časnike izobrazbe kako bi se mladi časnici pripremili za buduće izazove u multinacionalnom okruženju jačajući pri tome europsku stratešku kulturu potrebnu za razvoj europske Zajedničke sigurnosne i obrambene politike (*Common security and defence policy, CSDP*).

Provedbena skupina (*Implementation Group, IG*) u okviru ESDC-a upravlja aktivnostima u sklopu EMILYO inicijative te aktivno kreira nove sadržaje i pristupe pogodne za implementaciju na visokoškolskim vojnim institucijama. Implementacijsku skupinu čine predstavnici svih visokoškolskih vojnih ustanova Europske unije kao

Zajedničke module kreirale su visokoobrazovne vojne ustanove Europske unije, a odobrio ih je Izvršni akademski odbor Europskog sigurnosnog i obrambenog učilišta

i predstavnici iz europskih država partnera, a sastanci se održavaju četiri puta godišnje. Aktivnosti se organiziraju putem različitih linija razvoja (*Lines of Development, LoD*) te uključuju usaglašavanje obrazovanja na razini EU-a vezano za temeljnu časnčku izobrazbu za sve grane. Jedan od najuspješnijih rezultata toga rada jest izrada i provedba zajedničkih modula (*Common Modules, CM*), odnosno obrazovnih cjelina/kolegija koje se smatraju ključnima za sve kadete i buduće časnike u EU-u. Trenutačno je razvi-

jeno i ažurirano 50 zajedničkih modula, čime se postupno usklađuju programi temeljne časničke izobrazbe u EU-u u skladu sa Sektorskim kvalifikacijskim okvirom za časničku profesiju (*Sectoral Qualification Framework for the Military Officer Profession, SQF-MILOF*). Sektorski kvalifikacijski okvir za vojnu časničku profesiju (SQF-MILOF) definira znanja, vještine te odgovornost potrebne za časnike tijekom cijele njihove karijere kako bi se uspješno mogli suočavati s kompleksnim sigurnosnim izazovima. Osim zajedničkih modula koji najčešće traju pet radnih dana i provode se na različitim sveučilištima i visokoškolskim vojnim ustanovama u članicama Europske unije i partnerskih zemalja, postoje i kombinirani intenzivni programi (*Blended Intensive Programme, BIP*) koji uključuju nastavu uživo u pojedinoj ustanovi kao i dio nastave online. Osim toga, mnoge vojne obrazovne institucije nude i različita natjecanja od akademskih do stručnih i sportskih te konferencije i simpozije i za profesore i predavače, kao i za studente i kadete. Desetak članica Europske unije provodi i međunarodne semestre u kojima sudjeluju kadeti iz više članica Europske unije, a semestri se sastoje od zajedničkih modula koje je svaka ustanova preuzela i implementirala u svoj sustav. Zajedničke module kreirale su visokoobrazovne vojne ustanove Europske unije, a odobrio ih je Izvršni akademski odbor Europskog sigurnosnog i obrambenog učilišta. Svaka visokoškolska vojna ustanova u EU-u svaki zajednički modul može implementirati u skladu s važećim pravilima svoje institucije i države jer su nastavni plan i program, kao i ciljevi i ishodi učenja javno dostupni na mrežnim stranicama EMILYO inicijative. Tako su kadeti vojnih studijskih programa koji se provode na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu te na Sveučilištu obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" u 2025. godini sudjelovali u nekoliko aktivnosti i zajedničkih modula: zajednički modul Zimsko ratovanje u Estoniji u siječnju 2025., Forum Terezijanske vojne akademije u Bečkom Novom Mjestu u svibnju 2025.,

Nastavu su održali predavači sa Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman", doc. dr. sc. Andrija Kozina, dr. sc. Tea Glavaš i mr. sc. Maja Ivanović, kao i gostujuća predavačica s Helenske vojne akademije prof. dr. sc. Marianna Patrona

zajednički modul Olimpijada Zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a koji je u tijeku, a čiji će završni dio biti organiziran na ciparskoj Obrambenoj i sigurnosnoj akademiji u Paphosu u lipnju 2026. godine. Nadalje, osmero kadeta Vojnog vođenja i upravljanja i Vojnog inženjerstva u prosincu je 2025. godine sudjelovalo s jedanaestero kadeta iz šest članica EU-a u zajedničkom modulu/kolegiju Međukulturalna komunikacija koji se održao na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" drugi put i to od 8. – 12. prosinca 2025. u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu, predavačima sa Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" i Helenske vojne akademije iz Atene. Kadeti su bili iz Bugarske, Grčke, Hrvatske, Italije, Poljske i Rumunjske. Kolegij je svečano otvorio prodekan za studijske programe HVU-a brigadir Emilio Turina, istaknuvši važnost zajedničkih obrazovnih inicijativa na vojnom području u sklopu akademskih institucija Europske unije. Dekan Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" brigadir Goran Huljev uručio je polaznicima potvrde o sudjelovanju pri čemu se osvrnuo na važnost odlazaka budućih časnika oružanih snaga iz članica Europske unije te država partnera na međunarodne kolegije u sklopu EMILYO inicijative koji se održavaju na vojnim institu-

HVU/VOJNI ERASMUS

cijama unutar EU-a. Brigadir Huljev naglasio je da aktivno sudjelovanje u takvim međunarodnim aktivnostima pridonosi razvoju mnogih vještina, od jezičnih i međukulturalnih pa sve do stjecanja znanja potrebnih za vođenje u vojnom kontekstu, posebice zbog trenutačno složenih geopolitičkih izazova. Nastavu su održali predavači sa Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman", doc. dr. sc. Andrija Kozina, dr. sc. Tea Glavaš i mr. sc. Maja Ivanović, kao i gostujuća predavačica s Helenske vojne akademije, prof. dr. sc. Marianna Patrona. Na kolegiju je kao promatrač sudjelovao i bojnik Sotirios Doudalis s Helenske zrakoplovne akademije. Profesorica Patrona pohvalila je organizacijski odbor te domaćine na vrlo uspješno provedenoj aktivnosti u sklopu EMILYO inicijative. Naglasila je da su strukturirane aktivnosti poučavanja bile kombinirane s kulturnim aktivnostima u Zagrebu, a kadeti su mogli

Kadeti iz šest europskih država imali su trideset sati nastave. Stekli su znanja vezano za suvremene koncepte međukulturalne komunikacije koje su mogli primijeniti i na praktičnim primjerima jer je nastava osim predavanja uključivala i seminare

primijeniti neke od novih vještina u stvarnim životnim okolnostima te steći nove kolege i prijatelje. U razgovoru je prof. dr. sc. Marianna Patrona spomenula dugogodišnje iskustvo u organizaciji međunarodnih aktivnosti na prijediplomskoj razini jer Helenska vojna akademija organizira Međunarodni semestar u ljetnom semestru od 2017. godine. Od tada su ugostili kadete s vojnih akademija i sveučilišta, uključujući Austriju, Belgiju, Nizozemsku, Italiju, Norvešku, Poljsku, Rumunjsku, Sjedinjene Američke Države i Španjolsku kao i niz gostujućih predavača iz drugih europskih vojnih institucija. Mr. sc. Maja Ivanović sudjelovala je kao jedan od predavača u kolegiju Međukulturalna komunikacija na Helenskoj vojnoj akademiji u ožujku 2025. godine. Na taj se način, kaže profesorica Patrona, potiče međunarodna suradnja sa širokim rasponom međunarodnih vojnih akademija i sveučilišta pri čemu je Helenska vojna akademija stekla vrijedna iskustva, a što joj je omogućilo da nova znanja vezano za metodiku i same sadržaje može iskoristiti za poboljšanje kvalitete obrazovnih sadržaja i metoda poučavanja koje uključuju korištenje informacijskih tehnologija i digitalnih obrazovnih alata. Razmjenom profesora i predavača razmjenjuju se i nove metode poučavanja kao i primjeri dobre prakse pri čemu se jača kvaliteta obrazovnih procesa kao i suradnja s nastavnim osobljem iz drugih europskih vojnih visokoškolskih institucija.

Nositelj kolegija doc. dr. sc. Andrija Kozina, sa Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman", izrazio je zadovoljstvo sa suradnjom nekoliko visokoškolskih vojnih i civilnih institucija u realizaciji nastave ovog kolegija. U studenom 2025. kad je prvi put održan međunarodni kolegij Međukulturalna komunikacija na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" osim navedenih predavača i predavačica s hrvatskih obrazovnih institucija, sudjelovala je i doc. dr. sc. Sofia

Menezes s portugalske Vojne akademije. Kadeti iz šest europskih država imali su trideset sati nastave i stekli su znanja vezano za suvremene koncepte međukulturalne komunikacije koje su mogli primijeniti i na praktičnim primjerima jer je nastava osim predavanja uključivala i seminare. Sudionici su se složili da će im sudjelovanje u kolegiju pomoći u boljem razumijevanju izazova s kojima se mogu susresti tijekom svoje profesionalne karijere u međunarodnom okruženju, a izrazili su zadovoljstvo i organizacijom kolegija jer su tijekom petodnevnog trajanja modula imali priliku sudjelovati i u kulturnim izvanrednim aktivnostima. Organiziran je razgled zagrebačkih znamenitosti nakon čega su sudionici mogli kušati i tradicionalne hrvatske delikatese, a svi polaznici su posjetili najnoviju izložbu u Galeriji Klovićevi dvori, posvećenu 1100. obljetnici Hrvatskog Kraljevstva pri čemu su mogli dobiti uvid u povijest Hrvatske.

HVU

U svakodnevici obilježenoj jasno definiranim obvezama, pravilima i ritmom akademskog i vojnog školovanja, rijetki su prostori u kojima se kadetski život može odvijati izvan formalnih okvira, a da pritom ne gubi svoju svrhu i vrijednosno uporište. Takvo je mjesto Kadetski klub "Četiri stupa", prostor koji već godinama zauzima posebno mjesto u životu kadeta Kadetske bojne "Predrag Matanović" Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". Kao stalna točka okupljanja, predaha i međusobne povezanosti, Klub ne funkcionira samo kao društveni prostor, nego i kao važan čimbenik morala, identiteta i zajedništva unutar kadetske zajednice

Kadetski klub "Četiri stupa" već godinama zauzima stabilno i prepoznatljivo mjesto u svakodnevici kadeta Kadetske bojne "Predrag Matanović" Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". Iako smješten unutar vojarnje, riječ je o prostoru koji u kadetskoj percepciji nadilazi svoju osnovnu namjenu. Za mnoge je kadete on rijetka točka u kojoj se službeni ritam svakodnevice nakratko usporava, a međuljudski odnosi dobivaju prostor za spontano oblikovanje. To je mjesto susreta, kratkog predaha, razgovora i neformalnog učenja, ali i prostor u kojem se, izvan propisanih okvira, gradi osjećaj pripadnosti zajednici. Njegova prisutnost kontinuirana je, dok se dinamika i raznolikost aktivnosti prilagođavaju potrebama i inicijativi pojedinih naraštaja. Kako ističe voditelj Kluba kadet skupnik Anel Muheljić, "to je jedino mjesto u vojarni u kojem se ne osjećamo kao da smo u strogo vojnom okruženju". U tom se kontekstu ističe aktualno vodstvo Kluba, predvođeno kadetom skupnikom Anelom Muheljićem, studentom druge godine studija Vojnog vođenja i upravljanja. Kadet skupnik Muheljić dolazi iz okolice Bihaća, a u

KADETSKI KLUB

STALNA TOČKA KA

TEKST
Ines Grossi

FOTO
Stefan Španić

rad Kadetskog kluba uključen je gotovo od samog dolaska u Kadetsku bojnu. Njegovo preuzimanje voditeljske uloge nije tek formalna promjena, već nastavak dosljednog osobnog angažmana, ali i preuzimanje dodatne odgovornosti u zajednici u kojoj se svakodnevno oblikuju budući časnici. "Voditeljsku ulogu preuzeo sam s ciljem pokretanja promjena i podizanja standarda funkcioniranja Kluba te trenutačno intenzivno radimo na njegovu oživljavanju, uređenju i proširivanju aktivnosti", ističe Muheljić. Kadetski klub zamišljen je kao prostor koji nadopunjuje formalni okvir školovanja, ali ga istodobno i uravnotežuje. Sam naziv "Četiri stupa" nosi jasnu simboliku. Uz fizičke stupove u središtu prostorije, on upućuje i na temeljne vrijednosti kadetskog odgoja: akademsku, vojnu, psihofizičku te moralno-etičku dimenziju. "Kadeti se tijekom školovanja odgajaju na tim temeljima, a Klub je dobio ime upravo po tim vrijednostima", objašnjava voditelj. Klub ne funkcionira kao bijeg od

“ČETIRI STUPA” DETSKOG ŽIVOTA

sustava, nego kao njegov prirodni produžetak, mjesto na kojem se usvojene vrijednosti žive u opuštenijem, ali jednako odgovornom okruženju.

JAČANJE MEĐUSOBNIH ODNOSA

Pod vodstvom organiziranog i kreativnog tima, zadnjih se mjeseci osobita pozornost posvećuje obogaćivanju sadržaja i jačanju društvene dimenzije Kluba. Uz svakodnevno korištenje prostora tijekom stanki i slobodnog vremena, redovito se organiziraju kvizovi, filmske i sportske večeri, turniri u pikadu i druga događanja. “Uveli smo veći broj smjena, veću prisutnost volontera te nastojimo organizirati aktivnosti svaka dva do četiri tjedna, ovisno o mogućnostima i odazivu kadeta”, kaže Muheljić. Takvi sadržaji, osim što obogaćuju slobodno vrijeme, potiču natjecateljski duh, kreativnost i međusobnu solidarnost, a zajedničko sudjelovanje dodatno učvršćuje odnose unutar bojne. Posebno mjesto u radu Kluba zauzela

je prošlomjesečna božićna proslava, osmišljena i provedena s naglašenim osjećajem za mjeru i zajedništvo. “Večer je započela manjim domjenkom, a nastavila se predstavljanjem talenata unutar Kadetske bojne, od glazbenih nastupa Kadetskog benda i solističkih izvedbi do izložbe likovnih radova kadeta. Ostatak večeri protekao je uz izmjenične nastupe harmonikaša i Kadetskog benda, druženje i zabavu u opuštenoj atmosferi. Ponosan sam što smo nakon nekoliko godina ponovno okupili gotovo cijelu Kadetsku bojnu u jednoj večeri, zadnja božićna proslava bila je 2018. godine”, dodaje Muheljić. Upravo takva događanja, osim simboličke vrijednosti, imaju i snažnu integracijsku ulogu u životu Kadetske bojne. Rad Kadetskog kluba temelji se isključivo na dobrovoljnom angažmanu kadeta, organiziranom kroz jasnu strukturu. “Tu su voditelj, zamjenik voditelja, glavni konobar te konobari. Riječ je o kadetima koji su praktički svakodnevno prisutni u Klubu i zaduženi za sve aspekte njegova funkcioniranja, od nabave pića, usluživanja i čišćenja prostora, do manjih renovacija i svih ostalih zadaća potrebnih za očuvanje, unapređenje i promociju rada Kluba.” Uz stalni tim, važnu ulogu imaju i kadeti koji se povremeno uključuju u rad, osobito u organizaciji većih događanja. “Sve što radimo dolazi od kadeta, namijenjeno je njima i u potpunosti je dobrovoljno”, naglašava Muheljić,

HVU

čime se jasno ističe temeljna vrijednost Kluba, inicijativa koja dolazi iz same kadetske zajednice.

POZITIVNE REAKCIJE

Reakcije kadeta na nove aktivnosti i programe, prema riječima voditelja, vrlo su pozitivne. "To je iskreno najveći motivator za nastavak rada. Vidjeti sve veći odaziv na svakom novom događaju, zadovoljstvo i veselje kadeta, znajući da je to rezultat našeg vremena i truda, iznimno je ispunjavajuće." Povećan interes vidljiv je i u situacijama kad su, zbog nedostatka prostora, morali donositi dodatne stolice, detalj koji zorno svjedoči o stvarnoj potrebi za ovakvim mjestom u kadetskoj svakodnevici. Usklađivanje akademskih obveza, vojne obuke i rada u Klubu jedan je od najvećih izazova. "Jutarnja tjelovježba, dizanje zastave, smotre, predavanja, vojna obuka, akademske obveze i treninzi već sami po sebi čine zahtjevan ras-

Sam naziv "Četiri stupa" nosi jasnu simboliku. Uz fizičke stupove u središtu prostorije, on upućuje i na temeljne vrijednosti kadetskog odgoja: akademsku, vojnu, psihofizičku te moralno-etičku dimenziju

"Sve što radimo dolazi od kadeta, namijenjeno je njima i u potpunosti je dobrovoljno", naglašava kadet skupnik Anel Muheljić, čime se jasno ističe temeljna vrijednost Kluba, inicijativa koja dolazi iz same kadetske zajednice

pored. Kad većina kadeta tada odmara ili koristi slobodno vrijeme, mi nastavljamo s radom u Klubu, svakodnevnom obvezama te planiranjem i organizacijom novih aktivnosti." Ipak, upravo ta dodatna razina angažmana jasno pokazuje koliko je motivacija članova voditeljstva utemeljena na osjećaju odgovornosti prema zajednici. Govoreći o ulozi Kluba u životu kadeta danas, Muheljić naglašava njegovu višestruku važnost. "To je prostor koji kadeti doživljavaju kao svoj, mjesto za učenje, ispijanje kave u slobodno vrijeme, druženje i povezivanje izvan formalnih obveza." Ujedno je to i mjesto susreta kadeta različitih godina, škola i tečajeva na HVU-u, gdje se razmjenjuju iskustva i gradi međusobno povjerenje. Za voditelja važan je čimbenik morala i identiteta Kadetske bojne. Vizija daljnjeg razvoja usmjerena je na postupno unapređenje

NATO 2025. U 12 SLIKA

01 SIJEČANJ

NOVI ADMIRAL NA ČELU VOJNOG ODBORA

Talijanski admiral Giuseppe Cavo Dragone (lijevo) preuzeo je 17. siječnja 2025. dužnost predsjedavajućeg Vojnog odbora NATO-a, zamijenivši na toj funkciji nizozemskog admirala Roba Bauera (desno). Sposobnost admirala Dragonea da potiče suradnju između saveznika i partnera potvrđena je u godinama predane službe Savezu u talijanskim oružanim snagama. To uključuje dužnosti zapovjednika talijanskog Zapovjedništva za združene operacije, načelnika talijanske mornarice i načelnika glavnog stožera. Admiral Cavo Dragone također je dobitnik brojnih nagrada i priznanja, uključujući Veliki križ Reda za zasluge Talijanske Republike. U novoj ulozi, admiral Dragone postat će najviši vojni časnik NATO-a, što je više od samog predsjedanja Vojnim odborom. On je primarni glasnogovornik Saveza o svim vojnim pitanjima i djeluje kao glavni vojni savjetnik glavnog tajnika NATO-a. Savjetovat će politička tijela Saveza na temelju zaključaka donesenih konsenzusom načelnika glavnih stožera oružanih snaga svih članica NATO-a

02 VELJAČA

VJEŽBA GODINE

Britanski vojnici fotografirani na ophodnji tijekom vježbe Steadfast Dart 2025 u Rumunjskoj, koja je bila i najveći NATO-ov vježbovno-obučni događaj u 2025. Počela je u siječnju, a završila 21. veljače, dio je niza velikih prošlogodišnjih NATO-ovih vježbi koje su za cilj imale testiranje sposobnosti Saveza da odgovori na krize i ojača svoj položaj odvratanja. Vježba u Bugarskoj, Grčkoj i Rumunjskoj bila je prvo potpuno operativno raspoređivanje NATO-ovih Savezničkih snaga za odgovor (ARF) od njihova utemeljenja u srpnju 2024. Trenutačno pod zapovjedništvom NATO-ova Korpusa za brzo raspoređivanje – Italija (NRDC-ITA), ARF su višenamjenske snage visoke spremnosti namijenjene za brzo slanje u krizna područja. Na vježbi Steadfast Dart 2025 bilo je raspoređeno više od 10 000 pripadnika oružanih snaga iz devet zemalja, 1500 vojnih vozila, više od 20 zrakoplova i 17 plovila. Takve vježbe osiguravaju da postrojbe iz različitih nacija mogu besprijeekorno djelovati u svim domenama, uključujući koordinirano kretanje zrakom, kopnom i morem, uz uključivanje elemenata kibernetičkog i elektroničkog ratovanja.

PRIPREMILI

Hrvoje Lončarević, Tomislav Vidaković

FOTO

NATO

03 OŽUJAK

DALEKOISTOČNI PARTNER ZA VISOKE TEHNOLOGIJE

Republika Koreja pridružila se 1. ožujka 2025. NATO-ovoj Organizaciji za znanost i tehnologiju (STO) u okviru programa Unaprijeđenog partnerstva za znanost i tehnologiju (S&T). Program je osmišljen za promicanje zajedničkog istraživanja i razvoja u naprednim znanstvenim i tehnološkim područjima. S tim statusom, Republika Koreja sudjelovat će u Odboru za znanost i tehnologiju NATO-a, koji pruža strateške smjernice za NATO-ova zajednička znanstvena istraživanja. Dalekoistočna zemlja uključit će se u projekte zajedničkog istraživanja i razvoja u područjima kao što su medicina, senzori, kibernetička sigurnost, pogonski sustavi i energetske sustavi.

04 TRAVANJ

UVOĐENJE UMJETNE INTELIGENCIJE

Savezničko zapovjedništvo za operacije (ACO) objavilo je da su NATO-ova Agencija za komunikacije i informacije (NCIA) i tvrtka Palantir Technologies Inc. finalizirali nabavu sustava Palantir Maven Smart System NATO (MSS NATO) za uporabu u ACO-u. U Vrhovnom zapovjedništvu savezničkih snaga u Europi (SHAPE), koji je praktički stožer ACO-a, kažu da su nabava i implementacija sustava značajan iskorak u modernizaciji NATO-ovih borbenih sposobnosti. Sustav MSS NATO u SHAPE-u ima i ustrojstvenu cjelinu koja je zadužena za njega: Task Force Maven, čiju oznaku vidite na ilustraciji. Sustav omogućuje zapovjednicima i vojnicima sigurno i zaštićeno korištenje umjetne inteligencije u ključnim vojnim operacijama. Kroz MSS, NATO planira ubrzati usvajanje drugih novih sposobnosti koje se razvijaju unutar Saveza – uključujući nove AI modele u nastajanju te modeliranje i simulaciju – čime se demonstrira snažno i trajno partnerstvo između sjevernoameričke i europske tehnološke baze.

NATO 2025. U 12 SLIKA

05 SVIBANJ

POTRAGA ZA PODMORNICAMA

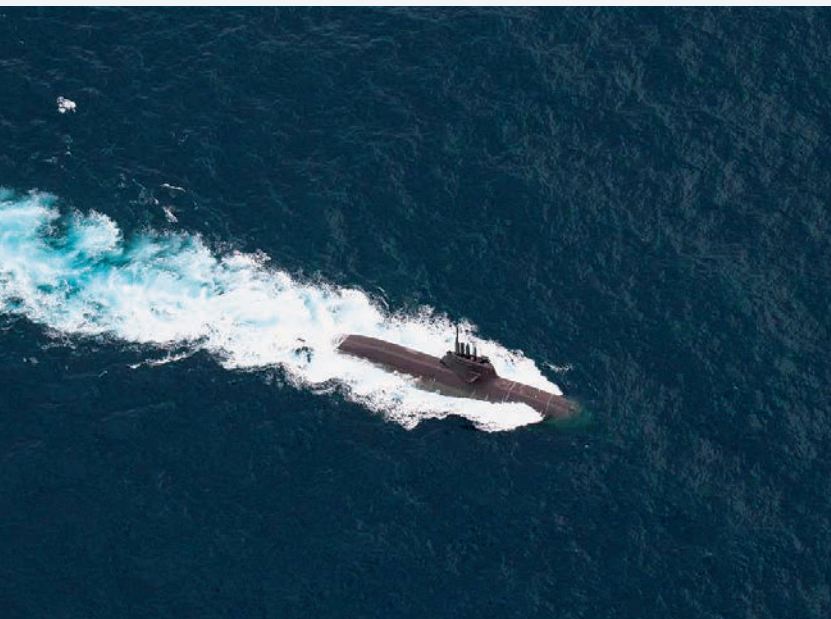
U svibnju je bila održana najveća i najzahtjevnija godišnja NATO-ova vježba protupodmorničkog ratovanja (ASW), Dynamic Mongoose 2025. Domaćin vježbe bila je Obalna straža Islanda, a predvodilo ju je Savezničko pomorsko zapovjedništvo NATO-a (MARCOM). Vježba se održavala u vodama sjevernog Atlantika, okupljajući više od deset savezničkih država na nekoliko tjedana intenzivne obuke na moru. Podmornice, fregate, helikopteri, pomorski ophodni zrakoplovi i brodovi obalne straže radili su zajedno u scenarijima osmišljenim da testiraju krajnje granice posada i opreme. Tijekom vježbe snage su se izmjenjivale u ulogama lovca i lovine u složenim scenarijima podvodnog ratovanja, usavršavajući svoje vještine i jačajući veze koje NATO čine ujedinjenom pomorskom silom. Hladna, nemirna mora i nepredvidivo okruženje krajnjeg sjevera pružili su težak, ali realističan okvir za vježbu.

06 LIPANJ

ZAKLJUČCI U HAAGU

Na samitu šefova država i vlada NATO-a u Haagu, saveznički čelnici usvojili su deklaraciju kojom je postavljen novi standard za ulaganja u obranu, naglašena važnost povećanja obrambene industrijske proizvodnje i potvrđena daljnja potpora Ukrajini. Prema haškom planu (The Hague Defence Investment Plan) saveznici se obvezuju uložiti 5 % BDP-a u obranu – što uključuje 3,5 % BDP-a za osnovne obrambene potrebe i 1,5 % za ulaganja povezana s obranom i sigurnošću, poput infrastrukture i industrije. To je značajno povećanje u odnosu na prethodni standard od 2 % BDP-a.

07 SRPANJ

GENERAL GRYNKEWICH — NOVI SACEUR

Američki general zbora Alexis G. Grynkewich (na fotografiji) preuzeo je dužnost vrhovnog saveznog zapovjednika NATO-a za Europu (SACEUR), naslijedivši sunarodnjaka generala Chrisa Cavolija. NATO-ov glavni tajnik Mark Rutte pohvalio je Cavolijev doprinos jačanju kolektivne obrane, odgovoru na rat u Ukrajini i zaštiti ključne infrastrukture te istaknuo bogato operativno i zrakoplovno iskustvo novog zapovjednika. Kao bivši borbeni pilot, general Grynkewich ima "duboko razumijevanje prijetnji s kojima se suočavamo iz zraka i u drugim domenama". "Siguran sam da NATO može računati na vas da ćete služiti s istom postojanom odlučnošću kao i vaši prethodnici", zaključio je Rutte. Savezničko zapovjedništvo za operacije ostaje ključno tijelo za planiranje i provedbu svih NATO-ovih operacija.

08 KOLOVOZ

DUGAČKI NEPTUNE STRIKE

Američki i danski avioni na fotografiji lete iznad američkog nosača zrakoplova USS Gerald R. Ford tijekom vježbe Neptune Strike 25. NATO-ove postrojbe u kolovozu zaključile su drugu od četiriju faza te dugotrajne vježbe, koja je trajala od travnja do studenog. Ustvari, to je višedimenzionalna aktivnost pojačane budnosti koja je demonstrirala sposobnost Saveza za složene

združene pomorske i zračne operacije od Sredozemlja do Baltika. U vježbi su sudjelovale brojne zemlje saveznice, uključujući Hrvatsku, a naglasak je bio na udarima dugog dometa, pomorskom i zračnom ratovanju te potvrdi NATO-ove prisutnosti i odvratanja, uključujući i crnomorsku regiju. "Uspješno izvođenje misija dugog dometa, koje su započele u južnom Jadranskom

moru i obuhvatile udaljenosti od oko 2000 kilometara sve do krajnjeg sjevera teritorija Saveza, pokazuje sposobnost NATO-a da se obrani od svakog potencijalnog protivnika iz bilo kojeg smjera", izjavio je zapovjednik Zajedničkog zapovjedništva snaga NATO-a u Napulju, kontraadmiral Španjolske ratne mornarice Isidro Carrara, s palube nosača Gerald R. Ford.

NATO 2025. U 12 SLIKA

09 RUJAN

NATO NA VULKANSKOM OTOKU

Transportni zrakoplov A400 britanskog RAF-a prvi je put sletio na norveški vulkanski otok Jan Mayen, prevozeći američko vojno vozilo JLTV u zajedničkoj operaciji norveških, britanskih i američkih snaga. Aktivnost naglašava stratešku važnost krajnjeg sjevera za NATO, posebno u osiguranju transatlantskih pomorskih i opskrbnih pravaca. Redovite savezničke aktivnosti u regiji potvrđuju predanost NATO-a očuvanju slobode plovidbe, osiguravanju pristupa ključnim pomorskim komunikacijskim linijama i održavanju vjerodostojnog odvratanja u sve izazovnijem arktičkom okruženju. "Zajedničko djelovanje sa saveznicima pokazuje i sposobnost i odlučnost da se, po potrebi, brane arktički otoci, krajnji sjever i okolna mora", izjavio je viceadmiral Rune Ander-

Foto: Norwegian Armed Forces via NATO

sen, načelnik Norveškog združenog zapovjedništva. "Vode oko Jan Mayena od vitalne su važnosti za NATO u osiguranju međunarodnih pomorskih komunikacijskih linija i transatlantskih opskrbnih pravaca." Unatoč zahtjevnim vremenskim i terenskim uvjetima, operacija potvrđuje savezničku spremnost, interoperabilnost i vjerodostojno odvratanje u arktičkoj regiji.

10 LISTOPAD

NUKLEARNO ODVRAĆANJE

NATO je od 13. do 24. listopada proveo redovitu zrakoplovnu vježbu nuklearnog odvratanja Steadfast Noon. Ta rutinska i unaprijed planirana aktivnost usmjerena je na održavanje spremnosti i transparentnosti nuklearnog stava Saveza. Ovogodišnji domaćin bila je Nizozemska, a u vježbi je sudjelovalo oko 70 zrakoplova iz 14 država i oko 2000 članova osoblja. Jim Stokes, direktor NATO-ove nuklearne politike, naglasio je da je cilj vježbe promicanje transparentnosti kako bi saveznička javnost i šira međunarodna zajednica imale jasno razumijevanje onog što radimo. Vježba nije uključivala uporabu stvarnog oružja i nije bila povezana s aktualnim globalnim krizama.

II STUDENI

SOKOLOV UDAR

Ilustracija: Italian Air Force via NATO

U vježbi Falcon Strike 2025 u Italiji, čiji službeni plakat vidimo na ilustraciji, sudjelovalo je više od 1000 pripadnika i 50 zrakoplova iz pet savezničkih zemalja. Operacije su provedene iz talijanske zračne baze Amendola, u blizini Foggije, te drugih talijanskih zračnih baza, pri čemu je izvedeno oko 460 letova i zabilježeno više od 1000 sati leta. Vježba je testirala operativnu spremnost i integraciju zračnih, pomorskih i kopnenih snaga, uključujući napredne zrakoplove, te potvrdila sposobnost NATO-a za učinkovitu obranu i odvratanje u složenim scenarijima. Falcon Strike 25 još je jedna demonstracija kontinuiranih napora savezničkog osoblja da ojača sposobnost zajedničkog djelovanja i osigura da NATO-ov odvratajući i obrambeni položaj ostane vjerodostojan i učinkovit protiv svih prijetnji i izazova.

12 PROSINAC

ZAJEDNIČKO ODRŽAVANJE LIGHTNINGA

NATO saveznici u zadnjem su mjesecu u godini postigli značajan korak u interoperabilnosti tijekom demonstracije zajedničkog održavanja borbenog aviona F-35. Tada su nizozemski zrakoplovni tehničari prvi put postavili oružje na američki F-35A. "Vrlo je važno da, s obzirom na rastući broj F-35 u Europi, sve zemlje budu fleksibilne i rade zajedno," izjavio je brigadir belgijskog zrakoplovstva Patrick Goossens. "Kako više europskih zemalja uvodi platforme pete generacije, važno je da, iako koristimo iste sustave i prolazimo istu obuku, svakodnevno usklađujemo procedure." Poručnik Jarno Rutten iz Kraljevskog nizozemskog zrakoplovstva dodao je: "Zajedničko održavanje F-35 pokazuje snagu suradnje. Naučili smo vrijedne lekcije radeći s drugim nacijama, što će nam svima koristiti u budućnosti. Ovaj kolaborativni pristup je budućnost." Vježba je pokazala sposobnost održavanja operacija pete generacije s bilo koje savezničke lokacije, ojačala je kolektivnu obranu i odvratanje te je potvrdila važnost suradnje i harmonizacije procedura među savezničkim zračnim snagama. Po starom, dobrom običaju, sudionici aktivnosti dobili su i posebnu oznaku koju su stavili na svoje odore (na fotografiji).

Foto: OR-9 Fanny Chesiére via NATO

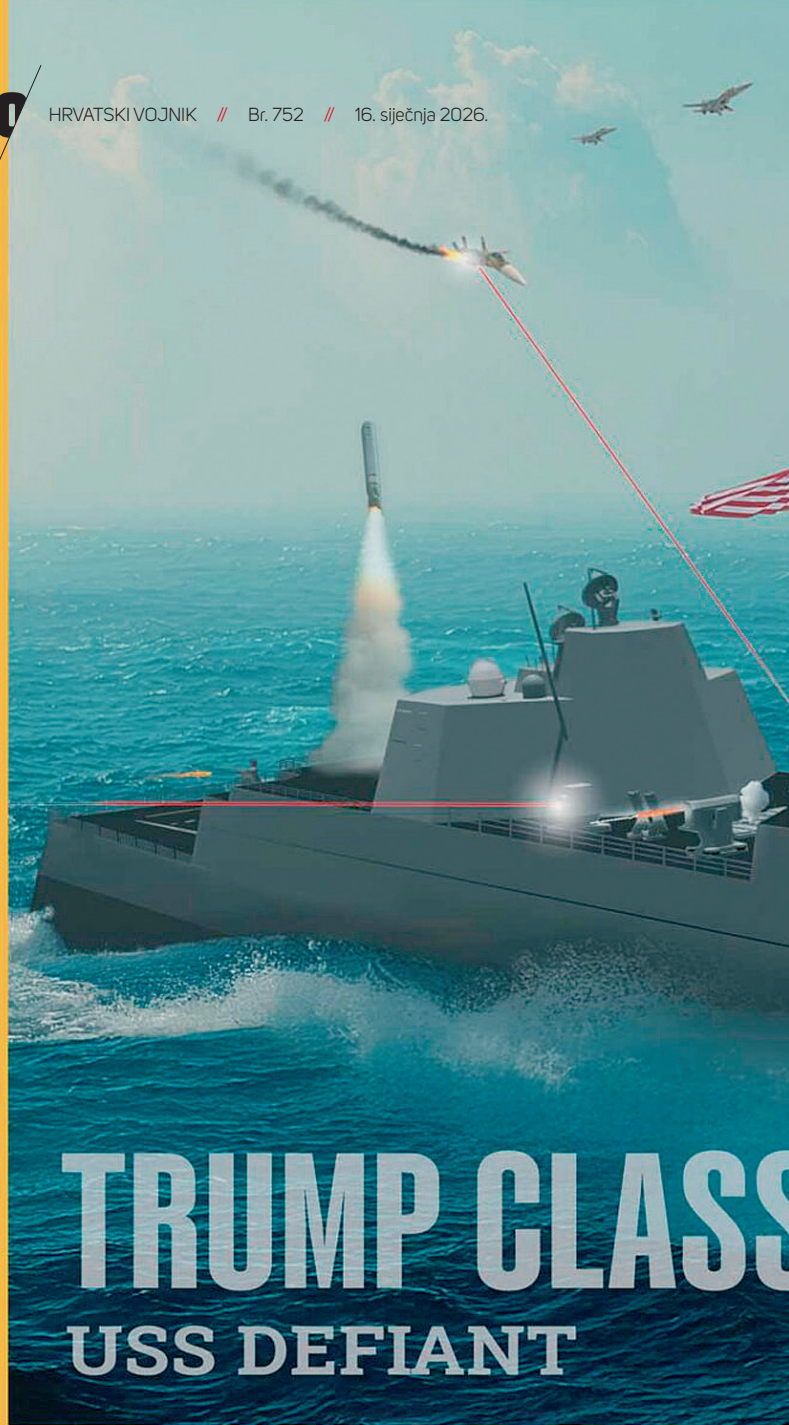
RATNA MORNARICA

Prema sadašnjim predviđanjima ulazak prvog broda nove američke klase u operativnu uporabu stavljen je u 2030-e godine. Prikazane ilustracije i koncepti djeluju zanimljivo, no odgovori na ključna pitanja tek se očekuju

Američki predsjednik Donald Trump objavio je 22. prosinca 2025. da će Američka ratna mornarica vrlo brzo dobiti potpuno novu vrstu plovila, koja je opisao kao nove bojne brodove. Najavio ih je kao najveće ikad izgrađene, novu osnovu buduće američke Zlatne flote (Golden Fleet). S obzirom na to da su prvi od svoje vrste, zasigurno će biti najveći. Međutim, neće biti najveći ikad izgrađeni ratni brodovi. No o čemu se zapravo radi? Uz predsjednika Trumpa, na prezentaciji je bio ministar rata Pete Hegseth, ministar vanjskih poslova Marco Rubio, ali i tajnik mornarice John Phelan. Tijekom prezentacije dalo se zaključiti da se klasa Trump razvija na inicijativu predsjednika Trumpa i tajnika Phelana. Pritom je zanimljivo da će se prvi brod u klasi zvati USS Defiant. No zašto se ne bi zvao USS Trump ako se klasa tako zove? Neki kažu da je razlog to što bi predsjednik Trump ostao bez *svojeg* nosača zrakoplova. Naime, politika Pentagona je da nosače imenuje po predsjednicima. Prvi je bio USS Franklin D. Roosevelt (CVB-42), porinut u travnju 1945. i nazvan po američkom *ratnom* predsjedniku. Drugi je bio USS John F. Kennedy (izvorno CVA-67, a potom CV-67). Zanimljivo je da je John Kennedy jedini predsjednik koji je *dobio* dva nosača. Drugi je CVN-79 iz najmodernije klase Ford, koji je porinut 29. listopada 2019., a trenutačno je u fazi završnog opremanja i testiranja. Već je određeno da će *svoj* nosač klase Ford od živućih bivših predsjednika dobiti Bill Clinton – USS William J. Clinton (CVN-82), te George Bush, mlađi – USS George W. Bush (CVN-83).

DALEKI POČECI

Iako se na prvu čini da je klasa Trump potpuno nova ideja, zapravo nije. Njezini počeci protežu se kroz tri projekta. Prvi je Arsenal Ship, drugi Maritime Fire Support Ship, a treći

Ilustracija: US Navy

Ballistic Missile Defense Ship (BMD Ship). Projekt Arsenal Ship seže u 1980-e. Ideja je bila da se naprave jako veliki brodovi s puno vertikalnih lansera, sve do 500. Ne bi bili opremljeni skupom elektronikom, stoga bi bili povoljni, a služili bi kao potpora drugim brodovima. Jedini skupi dio opreme trebali su biti sustavi podatkovne veze (*data link*) kojima bi se plovila uvezala s krstaricama i razaračima. Američki Kongres prekinuo je financiranje projekta 1998. godine. Ništa bolje nije prošao ni projekt Maritime Fire Support Ship. Izvorno zamišljen kao svojevrsan hibrid Arsenal Shipa i pravih krstarica, postupno je pretvoren u projekt razarača klase Zumwalt.

Klasa Trump konceptijski je najbliži projekt Ballistic Missile Defense Ship (BMD Ship). Kao što mu naziv kaže, trebala je biti riječ o brodovima specijaliziranim za obranu od balističkih projektila srednjeg i dugog dometa. Osnovni senzor bio bi AESA radar s četiri jako velike antene (dimenzija između devet i deset i pol metara), koje bi radile u frekvencijskom pojasu S. Čak 288 vertikalnih lansera protubalističkih projektila

Jedna od ilustracija budućeg broda USS Defiant koje je na posebnoj internetskoj stranici o svojoj Zlatnoj floti objavila Američka ratna mornarica

BOJNI BRODOVI

KLASE TRUMP

trebalo je biti smješteno na kmenom dijelu broda. Kako bi se smanjili troškovi razvoja i gradnje, ali i ubrzao projekt, prijedlog je bio da se kao osnova uzme projekt amfibijsko-transportnih brodova klase San Antonio (LPD 17 Amphibious Transport Dock). Projekt nikad nije otišao dalje od idejne faze. Predsjednik Donald Trump ustvrdio je

TEKST
Bernard Galić

u obraćanju javnosti da će klasa Trump biti najveći ratni brodovi od Drugog svjetskog rata i prestanka gradnje bojnih brodova. To baš i nije istina. Najveći ratni brodovi ikad izgrađeni su američki nosači zrakoplova na nuklearni pogon, a i druge zemlje imaju nosače. Što je s drugim aktualnim ratnim brodovima?

Sovjetska / ruska mornarica izgradila je od početka 1970-ih do kraja 1990-ih četiri bojna krstaša klase Kirov. Gradnja petog otkazana je zbog nedostatka sredstava. Još su uvijek

RATNA MORNARICA

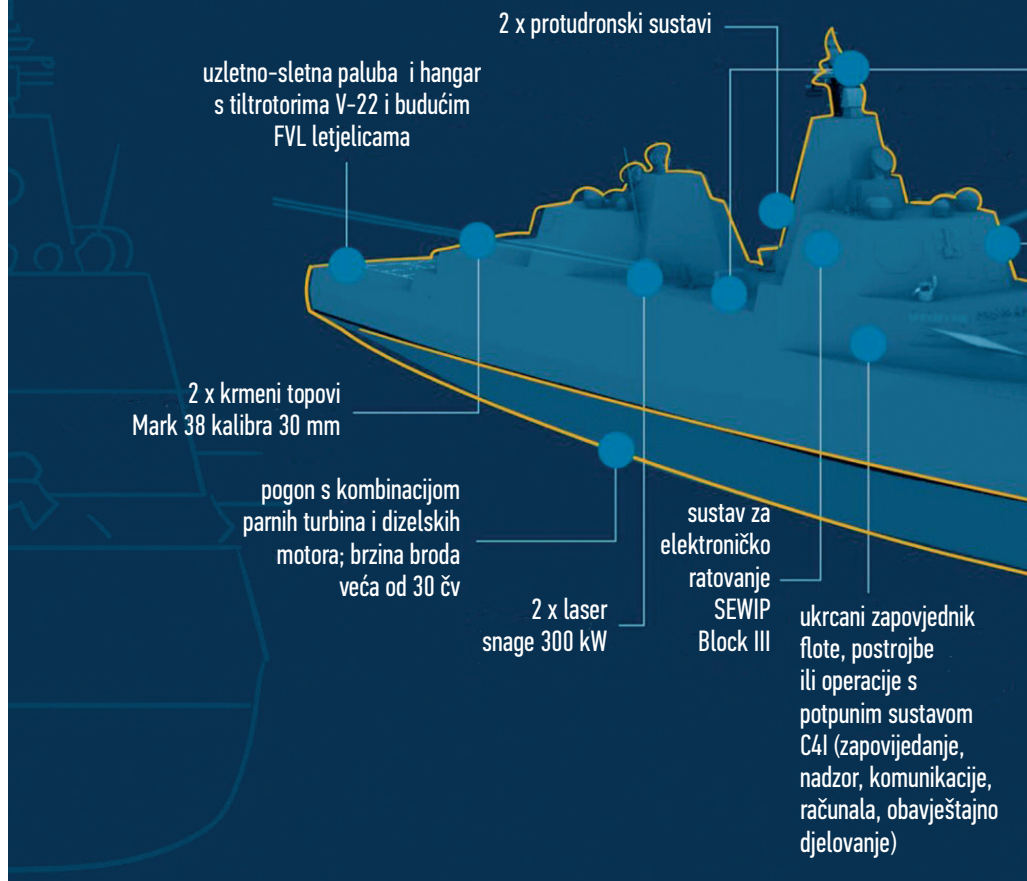
najveći ratni brodovi na svijetu, osim nosača zrakoplova. Doduše, operativan je samo jedan – Petar Veliki (nekadašnji Jurij Andropov). Admiral Nahimov (nekadašnji Kalinjin) trenutačno je u fazi maritimnih testiranja nakon duljeg remonta i modernizacije.

JAKO SKUP SOVJETSKI PROMAŠAJ

Bojni krstaši klase Kirov dugi su 251,1 metar i imaju punu istisninu od oko 28 tisuća tona. Pogoni ih hibridni sustav koji spaja nuklearne reaktore i klasične parne kotlove na mazut. Takva je kombinacija bila nužna da bi se postigla vršna brzina veća od 30 čvorova. Isključivo na nuklearni pogon, brzina krstarenja jako je dobrih 25 čvorova. Pritom treba imati u vidu da je to trajna brzina krstarenja koja ne zahtijeva dopunu goriva. Jedini brodovi koji imaju bolje maritimne odlike od klase Kirov jesu nosači zrakoplova na nuklearni pogon.

Izvorna ideja sovjetske mornarice bila je da bojni krstaši klase Kirov budu glavna udarna snaga protiv američkih nosača zrakoplova i njihovih borbenih skupina. Zbog toga su trebali biti dostatno dobro naoružani da se sami obrane od svih napada. Osnovno naoružanje činilo je dvadeset lansera za velike protubrodске vođene projekte P-700 Granit (NATO-ova oznaka SS-N-19 Shipwreck). Tijekom modernizacija te su projekte zamijenili suvremeniji Kalibr, Oniks i Cirkon. Isto tako, tijekom modernizacije izvorni protuzračni sustav S-300F na Admiralu Nahimovu zamijenjen je naprednijim S-400. Pritom je zadržana izvorna konfiguracija s 12 vertikalnih lansera, a u svakom je po osam projektila (ukupno 96). Na bojne krstaše Kirov ugrađeno je i jako puno drugih oružnih sustava za blisku protuzračnu i proturaketnu obranu.

Međutim, vrlo brzo postalo je jasno da bojni krstaši klase Kirov nisu najbolja investicija. Bili su vrlo skupi za gradnju i još skuplji za održavanje. Osim toga, sve ugrađeno naoružanje ne bi im pružilo dostatnu razinu zaštite ako bi se našli u području bez potpore zračnih snaga. Kako je sovjetska mornarica jako kasnila s gradnjom nosača, bojni krstaši klase Kirov morali bi djelovati

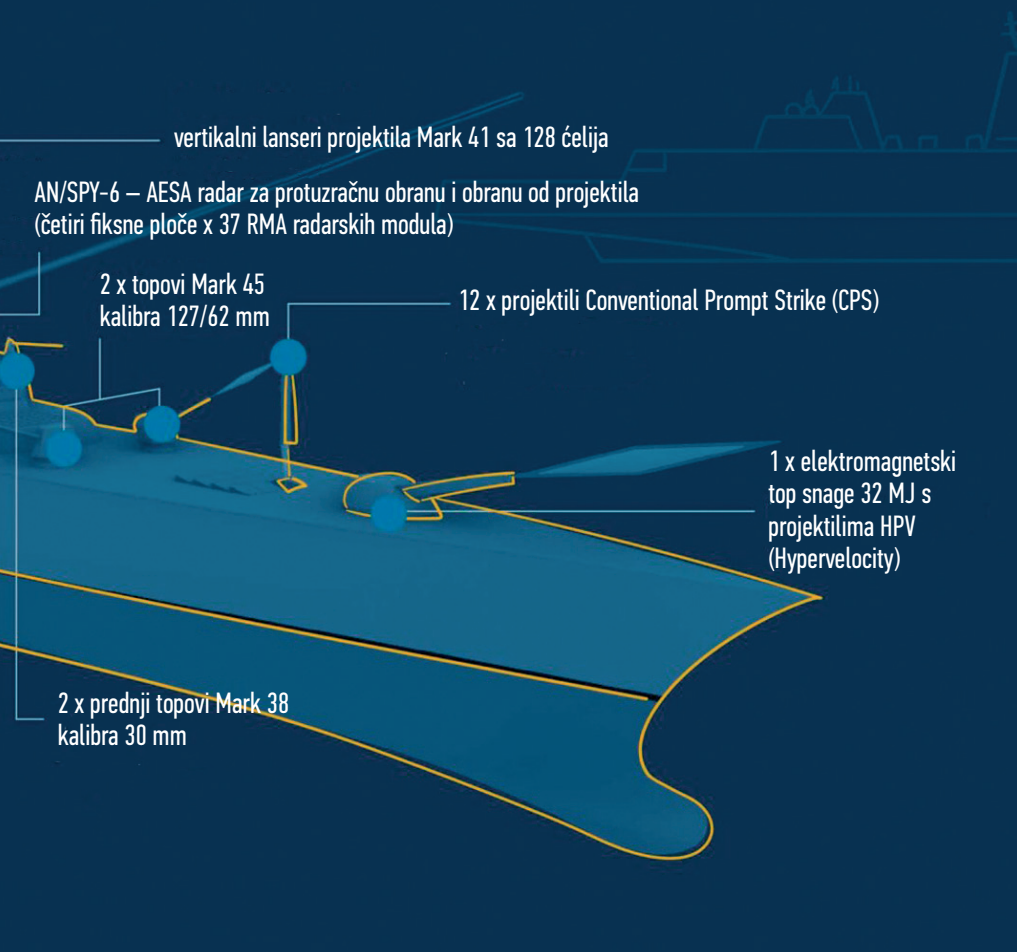

u zoni djelovanja lovačkog zrakoplovstva s baza na kopnu. Prvi sovjetski nosač zrakoplova s kojeg su mogli djelovati palubni borbeni avioni MiG-29 i Suhoj Su-33 porinut je tek 6. prosinca 1985. pod imenom Leonid Brežnjev. Sovjetska ratna mornarica preuzela ga je početkom 1991. kao Tbilisi. U operativnu uporabu uveden je tek 1995., pod imenom Admiral Kuznjecov. I nije dugo izdržao. Tijekom 2017. otišao je na generalni remont s kojeg se nikad neće vratiti. Bojni krstaši klase Kirov imali bi puno više smisla kao dio udarne skupine velikih nosača zrakoplova s kojima bi se nadopunjavali. Bez njih bili su samo vrlo skup promašaj.

BOJNI BRODOVI ZA NOVO VRIJEME

Tijekom prezentacije 22. prosinca 2025. predsjednik Donald Trump opisao je klasu koja će nositi njegovo prezime kao nove bojne brodove. Međutim, bojni brodovi kao vrsta ratnog broda *izumrli su* nakon Drugog svjetskog rata. Zadnji porinuti američki bojni brod koji je ušao u operativnu uporabu bio je USS Missouri (BB-63) i to u lipnju 1944. Zadnji bojni brod na svijetu koji je ušao u operativnu uporabu bio je britanski HMS Vanguard (23) u svibnju 1946. U oba slučaja radilo se o velikim ratnim brodovima čija je duljina uvelike premašivala 200 metara, a puna istisnina 50 tisuća tona. Dobar dio istisnine posljedica je debelog oklopa koji je trebao zaštititi vitalne dijelove broda. HMS Vanguard formalno je otpisan 1960., iako je godinu prije bio tek formalno na flotnoj listi. USS Missouri otpisan je 31. ožujka 1992., nakon što je

Duljina (m)	≈ 256 – 268
Širina (m)	≈ 32 – 35
Gaz (m)	≈ 7,3 – 9,1 m
Puna istisnina (t)	≈ 35 000

aktivno sudjelovao u operaciji Pustinska oluja. Pritom nije samo lansirao krstareće projekte Tomahawk već je i rabio svoje goleme glavne topove kalibra 406 mm. Bojni brodovi klase Trump ipak ne bi imali takve značajke. Na službenoj internetskoj stranici Američke ratne mornarice posvećenoj Zlatnoj floti nalaze se osnovni podaci o klasi, i to ne sasvim definirani. Mornarica klasu naziva modernim bojnim brodovima te ih opisuje kao ratne brodove koji će biti sposobni djelovati samostalno, kao zapovjedni brodovi združenih snaga ili unutar udarne skupine nosača zrakoplova. Posebno je zanimljiva tvrdnja da će brodovi klase Trump služiti kao isturena zapovjedna mjesta za pomorske i zračne snage, uključujući borbene zrakoplove i borbene besposadne letjelice. To je potpuno u skladu s novom američkom doktrinom uporabe nosača zrakoplova na Tihom oceanu, u kojoj ih se odmiče što dalje od protivnika kako bi im se povećala vjerojatnost preživljavanja. Prema tvrdnjama Američke ratne mornarice bojni brodovi klase Trump trebali bi biti udarna snaga koja će se izravno suočiti s protivničkim pomorskim i zračnim snagama. Stoga logično zvuči podatak da je trenutačno planirana gradnja dvadeset do dvadeset pet bojnih brodova klase Trump. Kako je projekt u vrlo ranoj fazi, podaci su okvirni. Tako se za duljinu navodi da će biti između 256 i 268 m; najveća širina trupa od 32 do 35 m; gaz 7,3 do 9,1 m. Istisnina bi trebala biti oko 35 tisuća tona ili više. Tek za usporedbu, američke krstarice klase Ticonderoga imaju duljinu 173 m, širinu trupa 16,8 m i gaz 10,2 m. Puna istisnina im je 9800

Prikaz mogućih ključnih sustava USS-a Defiant. U temeljima preliminarne dizajna čak su tri starija projekta

tona. Tri razarača neostvarene klase Zumwalt imaju duljinu 190 m, širinu trupa 24,6 m i gaz 8,4 m. Puna istisnina im je 15 907 tona.

PITANJE POGONA

Bojni brodovi klase Trump nedvojbeno će biti golema plovila. Pomalo stoga iznenađuje da će pogon biti kombinacija plinskih turbina i dizelskih motora (Combined Gas Turbine and Diesel – CODAG). Koliki će to trebati dizelski motori da pokrenu brod istisnine 40 tisuća tona? I zašto uopće dizelski motori? Zašto ne samo plinske turbine? I još važnije pitanje, zašto ne nuklearni pogon? Američka ratna mornarica ima veliko iskustvo s uporabom nuklearnog pogona na ratnim brodovima. Prvi nosač na nuklearni pogon, USS Enterprise (CVN-65), porinut je 1960. Iskustvo s nuklearnim pogonom na podmornicama još je dulje. Prva podmornica na nuklearni pogon, USS Nautilus, porinuta je 1954. godine. Američka ratna mornarica usto je 1950-ih, 1960-ih i 1970-ih izgradila devet krstarica na nuklearni pogon. Prva je bila USS Long Beach (CLGN-160/CGN-160/CGN-9), porinuta 1959. Zadnja, USS Arkansas (CGN-41), porinuta je 1978. godine. Američka ratna mornarica danas oprema nuklearnim pogonom nosače zrakoplova klase Ford, strateške podmornice s balističkim projektilima klase Columbia i jurišne podmornice klase Virginia. Nuklearni pogon vjerojatno bi bio racionalnije rješenje i za bojne brodove, to prije jer bi klasa Trump trebala dobiti jako puno naoružanja i elektronike. Sve to zahtijeva jako puno električne energije. Kad je riječ o klasičnom pogonu, puno dizelskih elektrogeneratora troši iznimno puno goriva. Doduše, na brodu duljine veće od 250 metara bit će puno prostora za spremnike goriva. Tako su bojni brodovi klase Iowa, duljine 262 metra, krcali više od devet tisuća tona nafte za osam parnih kotlova, što je bilo dostatno za doplov od 14 890 nautičkih milja pri brzini krstarenja od 15 čvorova. Međutim, pri najvećoj održivoj brzini krstarenja od 25 čvorova doplov bi pao na puno skromnijih 9600 nautičkih milja. Kako se od bojnih brodova klase

RATNA MORNARICA

U OČEKIVANJU LASERA

Osim spomenutih raketnih i topničkih sustava, najvažnije oružje obrane bojnih brodova klase Trump trebala bi biti dva lasera, svaki snage 300 kW. Doduše, neki izvori navode da se američki admirali nadaju da će do porinuća prvog broda iz klase, USS-a Defiant, na raspolaganju biti laser dvostruko veće snage.

Iako se danas rabi kao obična imenica, laser je zapravo po-krata od Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation (pojačanje svjetlosti stimuliranom emisijom zračenja). Teoriju rada lasera razvio je Albert Einstein još 1917. Međutim, proći će četrdesetak godina do izrade prvog lasera: učinio je to američki fizičar Theodore Harold Maiman (1927. – 2007.). Iako se očekivao vrlo brz razvoj, s obzirom na potencijalnu važnost lasera u vojnoj primjeni, to se nije dogodilo. Naime, da bi bili učinkovito oružje, moraju imati snagu mjerenu u stotinama kilovata, što je i danas vrlo izazovna zadaća za znanstvenike i inženjere. Trenutačno najnapredniji poznati laseri Američke ratne mornarice AN/SEQ-3 Laser Weapon System (XN-1 LaWS) i HELIOS imaju stoga snagu od samo 30, odnosno 60 kW. To ni izdaleka nije dostatno za uništavanje ciljeva kao što su protubrodski vođeni projektili, a kamoli za uništavanje balističkih projektila. Amerikancima nadu budi sustav HEL-MD (High Energy Laser Mobile Demonstrator) tvrtke General Atomics Electromagnetic Systems Group (GA-EMS), koji ostvaruje izlaznu snagu od oko 120 kW. Boeingov tim LEOS (Laser & Electro-Optical Systems) i GA-EMS zajednički razvijaju laser snage 250 kW.

Američki razarač USS Preble djeluje laserskim sustavom HELIOS

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 1st John Bellino

Bojni brod USS Missouri klase Iowa danas je brod muzej usidren u Pearl Harboru. Otpisan je 31. ožujka 1992., nakon što je aktivno sudjelovao u operaciji Pustinjska oluja

Trump očekuje da djeluju prije svega na prostranstvima Tihog oceana, ne bi bilo poželjno da uza sebe stalno imaju priključen flotni tanker za dopunu goriva. Stoga bi im izvrsno odgovarao integrirani električni pogon s podmornica klase Columbia. Primarni su izvori snage tog pogona nuklearni reaktori. No oni ne pogone brodske vijke izravno preko parnih turbina, nego njihova snaga služi za proizvodnju električne energije. Elektromotori preko pogonske osovine pokreću, u slučaju klase Columbia, *pump-jet* pogon, ili kako ga američka mornarica naziva, *water-jet*.

Mornarica je očito svjesna svih nedostataka CODAG pogona, pa tako na internetskoj stranici posvećenoj Zlatnoj floti i klasi Trump stoji da će vršna brzina biti veća od 30 čvorova, ali ne spominje se autonomija. Neki izvori procjenjuju da bi autonomija trebala biti skromnih pet do sedam tisuća nautičkih milja. S nuklearnim pogonom bila bi neograničena.

JAKO PUNO ORUŽJA

Kako se, vezano uz klasu Trump, radi o bojnim brodovima, ne iznenađuje da je planirana ugradnja jako puno različitih oružnih sustava. Neki su već u operativnoj uporabi, ali puno ih je još uvijek u razvoju.

Najubojitije oružje trebalo bi biti 12 hipersoničnih projektila Conventional Prompt Strike (CPS) smještenih u

Foto: U.S. Navy

Bojni krstaš Petar Veliki (u prvom planu) fotografiran 2014. u La Mancheu dok ga je pratio britanski razarač HMS Dragon. Ruski brod klase Kirov pogoni nuklearni reaktor, no SAD neće na klasi Trump primijeniti to rješenje

Foto: Crown copyright / Royal Navy

vertikalnim lanserima na pramcu. Američki opis CPS-a ide tako daleko da navodi kako je riječ o projektilima koji im daju mogućnost brzog protuudara na svaki cilj na svakom mjestu. Za sada se spominje samo naoružavanje konvencionalnim bojnim glavama, iako je nuklearna opcija vrlo izvjesna. CPS je još uvijek u ranoj fazi razvoja, stoga Pentagon, Američka ratna mornarica i Agencija za istraživanje naprednih obrambenih projekata (Defense Advanced Research Projects Agency – DARPA) još uvijek rade na različitim povezanim projektima. To nije neki problem jer je i projekt bojnih brodova klase Trump u vrlo ranoj fazi. S obzirom na namjenu drugih po važnosti površinskih borbenih brodova (prvi će i dalje biti nosači zrakoplova) Američke ratne mornarice, logično zvuči podatak da će klasa Trump dobiti čak 128 vertikalnih lansera Mark 41. U te se lansere mogu staviti mnogi projektili raznovrsnih namjena. Na klasi Trump zasigurno će, ako ne u cijelosti, onda u najvećem broju biti napunjeni protuzračnim vođenim pro-

Foto: Takeo Kanda / U.S. Naval History and Heritage Command / Wikimedia Commons

Najveći bojni brodovi svih vremena ipak pripadaju japanskoj klasi Yamato iz Drugog svjetskog rata, koju su činila dva plovila: Yamato i Musashi

jektilima, posebice onim sposobnim obarati protubrodске balističke projekte. Američki ratni brodovi bili su svojedobno za uništavanje balističkih projektila kraćeg dometa opremljeni kombinacijom radarskog sustava AEGIS i projektila površina-zrak Standard Missile SM-2ER Block IVA (RIM-156B). Od 2013. koriste i snažnije projekte Standard Missile SM-6 (RIM-174 ERAM). Za obranu od balističkih projektila koji su brži i imaju veći domet razvijen je Standard Missile SM-3 (RIM-161). Najnovija je inačica RIM-161D (SM-3 Block IIA), maksimalnog dometa oko 2500 km. Za uništavanje balističkih projektila izvan atmosfere služi kinetički

USPOREDBA VELIKIH RATNIH BRODOVA

Klasa	Trump (SAD) - preliminarni koncept	Iowa (SAD)	Yamato (Japan)	Kirov (SSSR / Rusija)
Tip plovila	bojni brod	bojni brod	bojni brod	teška krstarica / bojni krstaš
Operativna uporaba	2030-ih?	1943. – 1992.	1941. – 1945.	1980. – ?
Duljina (m)	≈ 256 – 268	270	263	~ 252
Širina (m)	≈ 32 – 35	~ 33	38,9	~ 28,5
Gaz (m)	≈ 7,3 – 9,1	~ 11,3	~ 11	~ 9,1
Puna istisnina (t)	≈ 35 000	≈ 58 000	≈ 71 000	~ 28 000
Pogon	plinske turbine i dizelski motori	parne turbine i dizelski motori	parne turbine	nuklearni reaktori
Najveća brzina (čv)	> 30	~ 33	~ 27	~ 32
Posada	~ 650 – 850	~ 1921 – 2700 (ovisno o razdoblju)	~ 2500+	~ 710 – 727
Glavno naoružanje	CPS hipersonični projektili, SLAM-N, Mk 41 VLS (128), elektromagnetski top, laseri	9 × 406 mm topovi u tri kupole	9 × 460 mm (Type 94) topovi u tri kupole	20 lansera protubrodskih projektila P-700 Granit

Ilustracija koncepta Defianta s
krmene strane koju je objavila
Američka ratna mornarica.
U prvom je planu uzletno-
sletna paluba uz koju su dva
helikopterska hangara

projektil Lightweight Exo-atmospheric Projectile (LEAP).

NOVO TEHNOLOŠKO RJEŠENJE

Za uspješno djelovanje svih tih projektila bit će ugrađen zapovjedni sustav AEGIS, poznat s razarača klase Arleigh Burke i krstarica klase Ticonderoga. No AEGIS-i na klasi Trump sigurno će imati moderniji AESA radar AN/SPY-6. Zanimljivo je da službena stranica Američke ratne mornarice navodi da će biti uporabljene antene s 37 modula RMA (Radar Module Assembly). Radar AN/SPY-6, vertikalni lanseri MK 41 te pripadajući projektili bit će integrirani u oružni sustav AEGIS BMD (Ballistic Missile Defense). Uz navedeno ide i najsuvremeniji zapovjedno-nadzorni sustav. Tijekom iranskih napada na Izrael balističkim projektilima u travnju 2024., američki razarači USS Arleigh Burke (DDG-51) i USS Carney (DDG-64) prvi su put uporabili projektile RIM-161D u borbi. Iako su djelovanja navodno bila uspješna, podaci o tome više su nego oskudni. U vertikalnim lanserima Mark 41 morat će se naći mjesta i za krstareće projektile s konvencionalnim, ali i s nuklearnim bojnim glavama SLCM-N (Nuclear-Armed Sea-Launched Cruise Missile). Razvoj tog projektila pokrenuo je predsjednik Donald Trump za vrijeme prvog mandata, tj. 2018. Trebao bi biti zamjena za krstareće projektile Tomahawk, a završetak razvoja predviđen je za 2034. godinu, što znači ne tako skoro. Mjerodavne institucije Američke ratne mornarice dodijelile su 22. kolovoza 2025. ugovore za razvoj i izradu prototipova za SLCM-N tvrtkama Leidos, Raytheon, Lockheed Martin i Northrop Grumman.

Bojni brodovi klase Trump na pramcu bi mogli dobiti novo tehnološko rješenje – elektromagnetski top snage 32 megadžula (32 MJ). Doduše, sustav ElectroMagnetic RailGun ili EMRG izvorno je razvijan za klasu razarača Zumwalt. No kako je gradnja tih brodova obustavljena već nakon prvih triju plovila, isplativost razvoja EMRG-a postala je upitna. Sada se cijeli projekt nanovo oživljava. Elektromagnetski top ne koristi barut, nego velike količine električne energije

Ilustracija: US Navy

kojom se induciraju snažna magnetska polja. Tako metalni predmeti poput topničkih zrna mogu postizati brzine veće od 6000 km/h. Tijekom razvoja inženjeri i fizičari željeli su da top pri opaljenju dosegne razinu energije od 64 MJ, a to bi značilo da kinetički energetske projektili mase 18,15 kg postižu brzinu od sedam Macha te krajnji domet veći od 200 nautičkih milja (više od 370 km). No očito se odustalo od toga pa će bojni brodovi klase Trump prema sadašnjim informacijama dobiti upola slabije elektromagnetske topove.

Ilustracija: US Navy

Još jedna ilustracija USS-a Defiant: ovaj put u motiv je uklopljena i panorama New Yorka

Međutim, i s pola snage projektili ispaljeni iz takvog topa imaju domet veći od sto nautičkih milja (185 km). Najdalje su u razvoju elektromagnetskih topova otišle tvrtke General Atomics i BAE Systems.

KAD ĆE U UPORABU?

Podaci objavljeni na službenoj internetskoj stranici Američke ratne mornarice navode da će bojni brodovi klase Trump dobiti još dva klasična topnička sustava – Mk 45 i Mk 38. Američki brodski topnički sustav Mk 45 podrazumijeva top s automatskim punjenjem od 127 mm, a duljina cijevi najnovije inačice Mod 4 iznosi 62 kalibra, s dometom od 20 nautičkih milja (oko 37 km). Mk 45 standardni je topnički sustav na velikoj većini ratnih brodova Američke ratne mornarice. Bojni brodovi klase Trump trebali bi dobiti po dva na pramčanom dijelu, a glavna bi im zadaća bila protuzračna obrana. Paljbena stanica Mk 38 Mod 4 (GWS) od 30 mm daljinski je upravljani obrambeni sustav koji se koristi na ratnim brodovima mornarice i Obalne straže SAD-a za borbu protiv površinskih i zračnih prijetnji manje siluete, kao što su brzi čamci i besposadne letjelice. Taj sustav, temeljen na nosaču MSI-Defence Systems Seahawk DS30M A2, važna je nadogradnja u odnosu na prethodne inačice Mk 38 od 25 mm. Umjesto automatskog topa od 25 mm ugrađen je Bushmaster II kalibra 30 mm (Mk44S), koji nudi znatno veću preciznost i razornu moć. Može ispaljivati standardno NATO-ovo streljivo, a optimiziran je i za korištenje streljiva s blizinskim upaljačem (*proximity rounds*) učinkovitog protiv besposadnih zračnih ciljeva. Paljbena stanica Mk 38 Mod 4 dodatno je opremljena koaksijalnom teškom strojnicom M2HB kalibra 12,7 mm. Optički motrilačko-ciljnički sustav čini neovisni elektrooptički ciljnički sustav (EOSS) Mk 48 Mod 2, koji uključuje televizijske i termalne kamere te la-

RATNA MORNARICA

BIT ĆE I LETJELICA

Na krmi klase Trump bit će golema letna paluba s koje će moći djelovati tiltrotorski zrakoplovi V-22 Osprey. Zanimljivo je da za sada ne postoji borbena izvedenica Ospreya. Američka ratna mornarica razmatrala je 1980-ih izvedenicu SV-22, kojom bi zamijenila protupodmorničke helikoptere SH-2 Seasprite i protupodmorničke avione S-3 Viking. Međutim, nakon raspada SSSR-a 1991. godine, zbog znatnog smanjenja broja programa, obustavljen je i razvoj SV-22. No s četiri i pol tone korisne nosivosti V-22 ima više nego dostatno potencijala da se pretvori u učinkovit protupodmornički i protubrodski oružni sustav. Objavljeni crteži USS-a Defiant pokazuju da će na krmi biti i dva hangara.

Foto: US Navy / Mass Communication Specialist Seaman Apprentice Dylan Spears

Tiltrotor MV-22 Osprey na palubi amfibijsko-jurišnog broda USS Kearsarge klase Wasp

serski daljinomjer, omogućujući nadzor unutar 330 stupnjeva neovisno o osvjetljenju. Svaki bojni brod klase Trump dobit će četiri paljbene stanice Mk 38 Mod 4 za blisku obranu broda. Blisku obranu broda od protubrodskih vođenih projektila ojačat će i dva sustava SeaRAM. Taj sustav objedinjuje radarske i elektrooptičke podsustave s topničkog proturaketnog sustava Phalanx CIWS. Međutim, umjesto šestocijevnog topa Gatling M61A1 Vulcan kalibra 20 mm primijenjen je lanser s 11 projektila RIM-116 Rolling Airframe Missile (RAM). Ishodište razvoja tih projektila jest projektil zrak-zrak kratkog dometa AIM-9 Sidewinder te laki PZO projektil Stinger. Najmodernija inačica u operativnoj uporabi je RIM-116E (Block 2B), čiji maksimalni domet prelazi deset kilometara. Za sada je predviđeno da prvi brod klase Trump uđe u operativnu uporabu tijekom 2030-ih. Prikazane ilustracije i koncepti djeluju zanimljivo, no odgovori na ključna pitanja tek se očekuju. Oni neće govoriti samo o brodovima, njihovim gabaritima, taktičko-tehničkim značajkama i naoružanju nego i o tome koja će brodogradilišta dobiti ugovore za gradnju. Naravno, ključno pitanje će kao i uvijek biti – cijena. Službenih brojeva još nema, no, već se spominju iznosi od deset milijardi dolara i više po brodu, što znači da će stajati poput nosača zrakoplova klase Ford.

Ilustracija: OpenAI

Uspjeh njemačkog snajperskog programa u Prvom svjetskom ratu temeljio se u samoj konstrukciji pješačke puške usvojene 1898.

Dok su sile Antante snajperizam često tretirale kao vještinu nadarenog pojedinca, G98 omogućio je njemačkoj vojsci da tu vještinu u Velikom ratu pretvori u predvidivu, repliciranu i tehnologijom podržanu vojnu specijalnost

Izbijanje Prvog svjetskog rata krajem srpnja 1914. označilo je dramatičan preokret u vojnoj povijesti. U klaustrofobičnom okruženju *ničije zemlje*, gdje je svako izlaganje iznad grudobrana značilo gotovo sigurnu smrt, pojavio se hitan taktički imperativ za precizno djelovanje na udaljenostima koje su nadilazile mogućnosti standardne pješačke vatre. Njemačko Carstvo ušlo je u taj sukob s jedinstvenom prednošću, koja nije bila rezultat trenutačne improvizacije, već sinteze duge vojne tradicije lovačkih (Jäger) postrojbi i vrhunske industrijske proizvodnje. Središte te prednosti bila je puška Gewehr 98 (G98). Oružje koje, iako primarno dizajnirano kao standardna pješačka puška, po svojim tehničkim značajkama postaje dominantna snajperska platforma Velikog rata, poznata kao Scharfschützengewehr.

Uspjeh njemačkog snajperskog programa temeljio se u samoj konstrukciji pješačke puške usvojene 1898. Dizajnerska filozofija Paula Mausera (1838. – 1914.) bila je usmjerena na oružje koje je otporno na ekstremni stres borbe. Srce sustava čini masivni zatvarač izrađen od jednog komada čelika, koji se zabavljuje izravno u prednji prsten kućišta. Kućište je najčešće bilo izrađeno od ugljičnog čelika srednje čvrstoće, površinski kaljenog specifičnim postupkom toplinske obrade. Taj

proces osiguravao je iznimno tvrdi vanjsku površinu otpornu na habanje uslijed rada zatvarača, dok je unutarnja jezgra čelika ostajala elastična i žilava. Ta žilavost bila je ključna za apsorpciju naglih skokova tlaka i energije trzaja bez rizika od krčkog loma. To je pušku činilo dugovječnom u usporedbi s konkurentskim modelima koji su koristili homogenije, ali krhkije slitine. Za razliku od sustava sa stražnjim zabavljanjem, Mauserov sustav koristio je dvije velike, simetrične prednje bradavice (zuba) postavljene pod kutom od 180 stupnjeva. Takva simetrična potpora ključno pridonosi preciznosti oružja. Naime, ona sprečava savijanje zatvarača pod tlakom i osigurava konzistentno nalijeganje čela zatvarača na dno čahure pri svakom hicu. Površina nalijeganja tih bradavica iznosi približno 56 mm², što osigurava iznimnu čvrstoću spoja sposobnu izdržati visoke tlakove streljiva.

INOVATIVNA PANDŽA

Sustav se kvalitetom izdvojio od svih konkurentskih modela integracijom treće, stražnje *sigurnosne bradavice*. Ta bradavica, tehnički gledano, ne sudjeluje u procesu zabavljanja. Ona *lebdí* unutar kućišta bez kontakta s metalom, kako bi se izbjegla asimetrična sila koja bi mogla poremetiti harmoniju vibracija cijevi. Njezina je funkcija isključivo sigurnosna – dođe li do katastrofalnog kvara prednjih bradavica zbog prevelikog tlaka, treća bradavica zadržava zatvarač unutar kućišta i tako štiti strijelca. Jedna od revolucionarnih značajki sustava, koja je za snajperista imala dvostruku vrijednost pouzdanosti i prikrivenosti, jest mehanizam kontroliranog hranjenja. Sustav se oslanja na masivni, nerotirajući izvlačak (ekstraktor), poznat kao Mauserova pandža, koji je montiran bočno na tijelo zatvarača. Ciklus funkcionira tako da u trenutku kad metak počne izlaziti iz unutarnjeg spremnika, *pandža* zahvaća utor na dnu čahure. Čahura ostaje čvrsto mehanički vezana uz lice zatvarača tijekom cijelog ciklusa hranjenja, ulaska u komoru, opaljenja i izvlačenja. Taj mehanizam eliminirao je

TEKST
Ivan Galović

PODLISTAK

POVIJEST SNAJPERA (II. DIO)

MAUSEROVA PREKRETNICA

mogućnost zastoja tipa *dvostruko hranjenje*. On je i omogućio snajperistu polagano i gotovo nečujno rukovanje zatvaračem prilikom vađenja neopaljenog metka, bez metalnog zveketa karakterističnog za zatvarač s potisnim hranjenjem.

Sigurnost je povećana i prepoznatljivim sustavom kočnice u obliku zastavice montirane na stražnjem dijelu zatvarača. Taj mehanizam s tri položaja omogućavao je potpunu kontrolu. Desni položaj blokirao je i zatvarač i udarnu iglu; srednji položaj blokirao je samo udarnu iglu, ali dopuštao otvaranje zatvarača (ključno za sigurno pražnjenje ili čišćenje oružja); dok je lijevi položaj označavao spremnost za paljbu. Za snajperista je mogućnost sigurnog vađenja metka iz cijevi dok je udarna igla mehanički blokirana značila golemu psihičku i taktičku prednost. Preciznost je dodatno definirana sustavom okidanja i udarnim mehanizmom. Okidač je bio dvostupanjski, vojnički tip s masom povlačenja koja se kretala između dva i dva i pol kilograma (20 – 25 N). Prvi stupanj služio je za podizanje poluge zapinjača, dok je drugi stupanj, uz jasan otpor, oslobađao udarnu iglu. Vrijeme okidanja, odnosno vrijeme od otpuštanja zapinjača do udarca igle u kapsulu, iznosilo je približno četiri do pet milisekundi. Iako sporije nego na suvremenim natjecateljskim puškama, okidanje je za standarde tog vremena bilo pouzdano, a snažna opruga udarne igle (snage između deset i jedanaest kilograma) osiguravala je pouzdano opaljenje čak i ako je na puški bilo blata. Sigurnost je zaokružena sustavom upravljanja plinovima s dva velika otvora na zatvaraču i proširenim štitnikom na spojnici udarne igle, koji su u slučaju puknuća čahure preusmjeravali vruće plinove u otvor spremnika, dalje od lica strijelca.

BALISTIČKA NADMOĆ

Sama puška bila je tek dio jednadžbe. Njezina smrtonosnost kao dalekometnog snajperskog oružja realizirana je kombinacijom iznimno duge cijevi i revolucionarnog napretka u balistici streljiva. Gewehr 98 imao je cijev duljine 740 mm

(29,1 inč), izrađenu od visokokvalitetnog čelika. Unutrašnjost cijevi imala je četiri žlijeba koja se uvijaju udesno, s korakom uvijanja od 240 mm (1 : 9,45 inča), što je bilo optimizirano za stabilizaciju dugih zrna. Takva iznimna duljina cijevi imala je tri funkcije: omogućavala je potpuno izgaranje baruta, čime je maksimizirana izlazna brzina; drastično je smanjivala bljesak na ustima cijevi (otežavajući lociranje snajperista); pružala je dugu ciljničku crtu koja je smanjivala kutnu pogrešku pri korištenju mehaničkih ciljnika.

Izvorno je G98 koristio metak M/88, no njemačka vojska usvaja 1903. godine 7,92 x 57mm S Patrone (*Spitzgeschoss*), koji je u potpunosti uveden 1905. Prelazak na to streljivo zahtijevao je produbljivanje žljebova u cijevi. Zrno "S" bilo je šiljasto, ravnog dna, mase 154 graina (9,9 grama). U kombinaciji s dugom cijevi G98, postizalo je zapanjujuću početnu brzinu od 878 m/s, stvarajući radne tlakove do 3900 bara. Za usporedbu, britanski .303 Mk VII postizao je tek oko 744 m/s. Ta visoka brzina rezultirala je iznimno ravnom putanjom leta (*brisanom putanjom*), drastično povećavajući *brisanu dometu* – zonu u kojoj metak ne prelazi visinu prosječnog čovjeka. To je smanjilo potrebu za preciznom procjenom udaljenosti, jer putanja je bila toliko ravna da je metak unutar prvih 400 metara putovao gotovo pravocrtno. To je omogućavalo izravno ciljanje u torzo ljudske mete na 200 ili 300 metara uz minimalnu korekciju. Zanimljiv tehnički detalj bio je standardni stražnji ciljnik tipa Lange Visier, čija je minimalna postavka počinjala tek na 400 metara. Ciljnik je doživio kritike vojnika pješaka, jer je zahtijevao da na manjim udaljenostima ciljaju nisko (*u pojas*). Snajperistima je to bila prednost, koja je omogućavala čisto vidno polje i iskorištavanje ravne putanje zrna bez potrebe za čestim mehaničkim korekcijama u žaru borbe. Poslije je u Velikom ratu uvedeno i teško šiljasto zrno mase 198 graina (12,8 g) s konusnim završetkom. Nazvano je s.S. Patrone (*schweres Spitzgeschoss*). Imalo je superioran balistički koeficijent, bolje je čuvalo energiju na velikim udaljenostima i

PODLISTAK

Foto: U.S. Library of Congress

bilo je manje podložno zanošenju zbog vjetrova. Postalo je stoga idealan alat za snajperska djelovanja na ekstremnim udaljenostima.

OPTIČKI SUSTAVI

Njemačka je u trenutku izbijanja Prvog svjetskog rata zahvaljujući tvrtkama Zeiss, Goerz, Voigtländer i Hensoldt bila svjetski lider u optici. Kada je u proljeće 1915. donesena odluka o opremanju 15 000 pušaka teleskopskim ciljnicima, njezina je vojska iskoristila te civilne kapacitete. Proces je započinjao strogom selekcijom *match-grade* primjeraka pušaka tijekom tvorničkih testiranja: birane su cijevi s najužim tolerancijama. Konverzija je bila tehnički zahtjevna, jer puška G98 izvorno nije imala prihvatne točke za optiku. Svaka puška zahtijevala je intervenciju oružara: standardnu ravnu ručicu zatvarača, koja je stržala bočno, trebalo je stručno savinuti prema dolje kako bi

Njemački vojnici u rovu na Zapadnom bojištu tijekom Velikog rata. Uz njih su Mauserove puške G98 u klasičnoj inačici. Konverzija na snajper bila je tehnički zahtjevna i tražila je intervenciju oružara

prolazila ispod tijela optičkog ciljnika tijekom repetiranja. To je pak zahtijevalo precizno urezivanje drvenog kundaka kako bi se stvorio prostor za prihvat nove ručice. Ta ručna prilagodba značila je da dijelovi često nisu bili zamjenjivi, ali rezultirala je oružjem vrhunske individualne izrade.

Najčešće su korišteni modeli optičkih ciljnika s fiksnim povećanjem kao što je Zeiss Zielvier (4 x), Goerz Certar (3 ili 4 x) i Voigtländer Skopar (3 x). Većina je koristila končanicu German #1 – tri debela stupića (jedan s dna, dva s boka) koji se sužavaju prema središtu. Bila je idealna za brzo uočavanje pri slabom svjetlu u rovovima. Razvila su se dva načina montaže, od kojih je svaki bio pogodan za jednu taktičku uporabu. Pruski model podrazumijevao je bočnu, asimetričnu montažu na lijevoj strani kućišta. To rješenje stvaralo je paralaksu, odnosno prividni pomak tijela (mete) u odnosu na tijela u pozadini, koji nastaje zbog gibanja promatrača. Rješenje je značilo i da će strijelac imati neprirodan položaj glave. Međutim, imalo je ključnu prednost: gornji dio kućišta ostajao je otvoren, omogućujući brzo punjenje unutarnjeg spremnika streljiva standardnim punjačima od pet metaka. Ukratko, pruski model bio je bolji za ulogu preciznog strijelca kao potpore pješaštvu. Suprotno tome, bavarski model koristio je centralnu montažu ciljnika iznad osi cijevi, često s *pandžastim* nosačima. Ti nosači bili su vrhunac strojne obrade: omogućavali su snajperistu brzo

Taktičko-tehničke značajke snajperske puške G98

Vrsta oružja	snajperska repetirna puška	Streljivo	7,92 x 57 mm IS (S Patrone – 9,9 g; poslije s.S. Patrone – 12,8 g)
Zemlja podrijetla	Njemačko Carstvo	Početna brzina (m/s)	878
Glavni proizvođači	Mauser-Werke, DWM, državni arsenali (Spandau, Erfurt, Amberg, Danzig)	Masa (kg)	4,8 – 5,2 (ovisno o tipu montaže i optike)
Godina uvođenja	1898. (standardni model); snajperska selekcija od proljeća 1915.	Optički ciljnici	Zeiss Zielvier (4x), Goerz Certar (3x/4x), Voigtländer Sköpar (3x)
Osnovni mehanizam	Mauserov okretno-čepni zatvarač s kontroliranim ulaganjem (CRF)	Sustavi montaže	pruski (bočna/asimetrična) i bavarski (središnja/pandžasta)
Duljina puške (mm)	1250	Učinkoviti domet (m)	800 – 1000 (u ekstremnim uvjetima i do 1200)
Duljina cijevi (mm)	740 (29,1 inč)	Kapacitet spremnika	pet metaka (25 s dodatkom)
Užljebljenje cijevi	4 žlijeba, desni smjer uvijanja (korak uvijanja 240 mm)		

skidanje optike radi korištenja mehaničkih ciljnika ili prijevoza te ponovno montiranje uz jamstvo potpunog povratka *na nulu*. Iako je to nudilo bolji balans i prirodnu crtu ciljanja, tijelo optike blokiralo bi utor za punjenje punjačem pa je strijelac morao puniti metak po metak u komoru, što je drastično smanjivalo brzinu paljbe.

OPERATIVNA UČINKOVITOST

Kombinacija mehaničke stabilnosti puške G98, ravne putanje streljiva S Patrone i kvalitetne optike stvorila je sustav koji je dominirao *ničijom zemljom*. Učinkoviti domet rutinski je procjenjivan na 800 do 1000 metara, omogućujući njemačkim strijelcima ugrožavanje ciljeva duboko u pozadini. Kako bi dodatno povećali vatrenu moć u statičnim uvjetima rovova, Nijemci su razvili i tzv. rovovski spremnik (*Grabenmagazin*), odnosno kutijasti dodatak koji je zamjenjivao standardno dno spremnika i povećavao mu kapacitet na 25 metaka. Iako je taj dodatak bio nezgrapn i otežavao kretanje, snajperistima na fiksnim položajima pružao je mogućnost dugotrajnog djelovanja bez potrebe za čestim punjenjem, što je bilo ključno u odbijanju masovnih neprijateljskih djelovanja. Dokumentirani slučajevi ubojstava visokih časnika potvrđuju smrtonosni doseg snajperske puške G98. Najistaknutiji je primjer smrt talijanskog generala Antonija Cantorea (r. 1860.)

u Dolomitima 1915. godine. Pogođen je u čelo dok je izviđao položaje, a balistička rekonstrukcija i povijesni izvori sugeriraju udaljenost od 1000 do 1200 metara. Takav pogodak bio je moguć zbog stabilnosti S zrna u rjeđem planinskom zraku i optičke razlučivosti ciljnika. Sličnu su sudbinu na Zapadnom bojištu doživjeli britanski generali Hubert Hamilton (1861. – 1914.) i Thompson Capper (1863. – 1915.). U usporedbi s rješenjima koja su imala vojske Antante, superiornost G98 bila je tehnički mjerljiva. Puška nije bila samo oružje već tehnička prekretnica. Lekcije naučene iz njezine primjene izravno su utjecale na razvoj nasljednika, Karabinera 98k, na kojem je savijena ručica postala standard. Doktrinarna podjela na *pruski* i *bavarski* model evoluirala je u Drugom svjetskom ratu masovnim izdavanjem malih ciljnika ZF41 za potporu pješstvu i specijaliziranih ZF39 ili ZF4 za elitne snajperiste. Njemački model s G98 stvorio je sustav *anonimnog strijelca*, kod kojeg je inženjerska izvrsnost oružja bila jednako važna kao i vještina vojnika. Dok su Saveznici snajperizam često tretirali kao vještinu nadarenog pojedinca, G98 omogućio je njemačkoj vojsci da u Velikom ratu tu vještinu pretvori u predviđivu, repliciranu i tehnologijom podržanu vojnu specijalnost. Nasljeđe tog sustava vidljivo je i danas: osnovni princip rada Mauserova zatvarača i dalje je zlatni standard za lovačke i precizne puške diljem svijeta.

Igre u Salt Lake Cityju obilježila je Janica Kostelić. Osim što je Hrvatskoj donijela prvu medalju sa Zimskih igara, domaća i svjetska javnost ostali su impresionirani načinom i dominacijom tek 20-godišnje Kostelić koja je osvojila tri zlata i srebro na američkom snijegu. Na Trgu bana Jelačića organiziran je doček na kojem je bilo oko 200 tisuća ljudi. Četiri godine poslije, Ivica Kostelić osvojio je prvu mušku zimsku olimpijsku medalju

POVIJEST ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGARA (X. DIO)

JANICA ZA POVIJEST

Salt Lake City bio je domaćin XIX. izdanja ZOI-ja. Izbor je bio očekivan, sedam godina prije na sjednici MOO-a gotovo jednoglasno u prvom krugu izabran je za domaćina s čak 59 glasova. Čak četiri puta pokušavao je dobiti domaćinstvo, međutim svaki put kandidatura je bila neuspješna. Švedski Östersund, švicarski Sion, te Quebec iz Kanade bili su protukandidati, no Salt Lake City domaćinstvo je dobio premoćno. Bilo je ovo osmi put da SAD postaje domaćin nekog od izdanja Igara i četvrti put zimskog. Do danas, ovo su posljednje Igre održane u SAD-u.

Održane su samo nekoliko mjeseci nakon terorističkog napada 11. rujna kad je teroristička skupina Al-Qaida otela putnički zrakoplov i zabila se u zgradu Svjetskog trgovačkog centra, poznatog i kao *napad na blizance*. Zbog tog događaja, policijske kontrole i mjere sigurnosti podignute su na dotad neviđenu razinu. Američki marinci i obavještajne službe kontrolirale su i osiguravale događaj, a predsjednik MOO-a Jacques Rogge u emotivnom je govoru govorio o strašnoj tragediji koja je pogodila svijet i poslao jasnu poruku mira.

JANICA KOSTELIĆ ISPISALA POVIJEST

Sportsku povijest pisali su sportaši. Najveću olimpijsku kad je u pitanju alpsko skijanje ispisala je naša snježna kraljica. Janica Kostelić, pobjednica Svjetskog kupa iz 2001. godine u olimpijsku sezonu nije ušla briljantno. Rezultati su bili dobri, no Janica nije pobjeđivala. Osvajanjem Velikog kristalnog globusa očekivanja javnosti bila su velika. Od Janice se očekivalo da nastavi s pobjedama te da Hrvatskoj donese nove snježne radosti. Sezonu ranije, s osam slalomskih i jednom pobjedom u kombinaciji u Svjetskom kupu Janica je bila ispred konkurencije. Osvojila je svoj prvi Veliki kristalni globus i napravila nešto što se dotad činilo nemogućim. Olimpijsku sezonu otvorila je bez pobjeda, s

tek jednim pobjedničkim postoljem. Treće mjesto u slalomu, tik pred Igre dale su naslutiti da se forma vraća, no malo tko mogao je očekivati ono što će uslijediti.

Paralelno s Janicom, te je godine iz sjene dotad puno poznatije sestre izišao stariji brat Ivica. Prvo je na američkom tlu, u slalomskoj utrci u Aspenu došao do svoje prve pobjede u svjetskom kupu i to sa startnim brojem 64. Nakon vrlo dobrog nastupa u

PRIPREMIO
Ivan Šurbek

Foto: Hrvatski skijaški savez, croski.hr

veleslalomu i osvojenog devetog mjesta, Ivica je nažalost san o osvajanju olimpijske medalje morao ostaviti za novu priliku. Skijaškim žargonom *haklao je vrata* odnosno prešao skijom preko skijaških vrata te nije završio prvu vožnju.

Janica je međutim briljirala. Kao ni jedna skijašica prije, a ni poslije. U svim disciplinama u kojima se natjecala osvojila je medalju. Tri zlatne i jedno srebro, za povijest i zauvijek.

Janica Kostelić u svim disciplinama u kojima se natjecala u Salt Lake Cityju osvojila je medalju. Tri zlatne i jedno srebro, za povijest i zauvijek

Foto: Hrvatski skijaški savez, croski.hr

Ivica Kostelić je u Salt Lake Cityju nažalost san o osvajanju olimpijske medalje morao ostaviti za novu priliku

Prvi na rasporedu bio je spust na kojem se Janica nije natjecala, a zatim je uslijedila kombinacija. Bila je to još uvijek klasična kombinacija koja se sastojala od jedne vožnje spusta i dvije slalomske vožnje. Zbog logistike i želje da se smanji vremenski utjecaj prvo su vožene dvije slalomske vožnje, a zatim je uslijedio spust. Janica je tijekom slaloma bila izrazito dominantna i ostvarila golemu prednost nad konkurencijom. S dvjema najboljim slalomskim vožnjama i trećim vremenom spusta odnijela je zlato s prednošću od 1 sekunde i 49 stotinki ispred dotad najveće konkurentice Austrijanke Renate Götschl. Sa zaostatkom 1,88 treće je mjesto pripalo Njemici Martini Ertl.

Super-G bio je druga disciplina u kojoj se Janica natjecala. Stazu je prošla za samo pet stotinki sekunde sporije od najbolje, te je osvojila srebrnu medalju smjestivši se između dviju Talijanki, pobjednice Daniele Ceccarelli i brončane Karen Putzer. Već tada sva je pozornost bila usmjerena na skijanje jer je u muškoj konkurenciji Norvežanin Kjetil Andre Aamodt osvojio dva zlata, u kombinaciji i superveleslalomu. Međutim, Janica je sve ostavila u sjeni.

U slalomskoj utrci voženoj po teškim vremenskim uvjetima osvojila je svoju drugu zlatnu medalju. Vodeća nakon prve vožnje s 18 stotinki prednosti, došla je na start druge slalomske vožnje. U cilju je rasplet čekala tada vodeća Francuskinja Laure Pequegnot. Sedam stotinki prednosti ostalo je pri ulasku u cilj i Janica je osvojila novo zlato. Bronca je pripala velikoj konkurentici Švedanki Anji Pärson.

Veleslalomka utrka održana dva dana poslije po puno boljem i ljepšem vremenu, stavila je Janicu na vrh skijaške olimpijske povijesti. Nitko nije osvojio toliko medalja na jednim igrama u ovom sportu. Švicarka Sonja Nef u to je vrijeme bila najbolja veleslalomka svijeta, no ništa nije mogla protiv izvanredne Janice. Osvojila je broncu sa za-

POVIJEST SPORTA

Foto: Wikimedia Commons CC BY-SA 3.0

Shizuka Arakawa,
japanska klizačica.
Osvojila je zlato
na Igrama u Torinu
u umjetničkom
klizanju

ostatkom od +1,66. Čak ni Pärson kao drugoplasirana nije prošla bolje. Zlato i prvu veleslalomsku pobjedu u karijeri Kostelić je osvojila na maestralan način, s prednošću od jedne sekunde i 32 stotinke. To je najveća razlika između pobjednice i drugoplasirane u povijesti Igara ako ne računamo kombinacijske utrke. Aamodt je u muškoj konkurenciji osvojio već dvije spomenute medalje, Austrijanac Stephan Eberharter tada dominantan u svjetskom kupu ostao je u sjeni sa zlatom, srebrom i bronzom, a po dvije medalje osvojili su Bode Miller, Benjamin Raich i Lasse Kjus.

SLAVLJE OLIMPIJSKOG USPJEHA

Po završetku Igara uslijedilo je veliko slavlje. Na Trgu bana Josipa Jelačića spontano se okupilo puno više od očekivanog broja ljudi. Glavni zagrebački trg primio je više od 200 tisuća razdraganih stanovnika koji su došli pozdraviti novu sportsku kraljicu. Bio je ovo dotad najveći doček nekog sportaša ili sportskog kolektiva. Na Trgu Francuske Republike 1998. godine dočekani su brončani Vatreni iz Francuske, a godinu prije, Splitska je riva gorjela zahvaljujući Goranu Ivaniševiću. Nakon uspjeha Janice Kostelić i velikog dočeka, postala je tradicija da Trg bana Josipa Jelačića postane mjesto na kojem se dočekuju velikani hrvatske

Ole Einar Bjørndalen,
norveški biatlonac,
osvajatelj 14 odličja
na ZOI-ju. Osvojio
je osam zlata,
četiri srebra i dvije
bronce. Najveći je
biatlonac u povijesti
sporta. Osvojio je 45
medalja sa svjetskih
prvenstava, od čega
20 zlatnih. Šest puta
bio je pobjednik
Svjetskog kupa

skog sporta koji su pokorili konkurenciju u svijetu. Tek će 2018. godine srebrna Hrvatska nogometna reprezentacija nadmašiti broj ljudi na dočeku sportaša. Od ostalih nastupa na Igrama u Salt Lake Cityju vrijedi spomenuti i još neke rezultate. I danas aktivan Švicarac Simon Ammann, tada 21-godišnjak, postao je iznenađujući dvostruki olimpijski pobjednik u skijaškim skokovima. Slavio je na obje skakaonice, na maloj i na velikoj, iako je dotad bio samo četiri puta na pobjedničkom postolju, ali bez pobjede. Velik je favorit bio Nijemac Sven Hannawald koji je iste godine bio pobjednik novogodišnje turneje Četiri skakaonice i to

Foto: Tor Atle Kleven from Trondheim, Norway, via Wikimedia Commons CC BY-SA 2.0

Foto: Hrvatski skijaški savez, croski.hr

Olimpijski san Ivica Kostelića postao je stvarnost u Torinu kad je u kombinaciji doskijao do srebrnog odličja

se sportaši natjecali u sedam sportova podijeljenih u 15 disciplina i ukupno 84 događaja. Njih čak 2563 sanjalo je olimpijski san, 955 sportašica, 1603 sportaša. I Ivica Kostelić.

Dok je u početku svoje karijere ležao u bolnici, oporavljao se na rehabilitacijama od brojnih operacija, Ivica je sanjao olimpijsku medalju. Četiri godine prije, nažalost nije uspio, no u Torinu je napokon na naplatu došao mukotrpan rad i vjera u vlastite mogućnosti. Četiri godine nakon Igara u Salt Lake Cityju Kostelić su potpuno osvojili skijaški svijet. Ivica je u međuvremenu 2002. godine osvojio mali kristalni globus u

postavljanjem rekorda jer je jedini skakač u povijesti koji je pobijedio na sve četiri postaje. Ipak, Hannawald se morao zadovoljiti srebrom, dok je do zlata došao u ekipnom dijelu natjecanja. Adam Małysz Poljak i jedan od favorita osvojio je srebro i bronz u individualnom dijelu natjecanja na malo i velikoj skakaonici.

U finalu hokejaške utakmice susreli su se hokejaši Kanade i SAD-a. Sraz koji se očekivao i ranije, dogodio se tek na američkom tlu. Kanađane je do zlata predvodio Joe Sakic. Poslije je bio kapetan kanadske reprezentacije i jedan od najvećih hokejaša svih vremena.

U biatlonu je zlata u svim disciplinama odnio Norvežanin Ole Einar Børndalen. Ukupno čak četiri. Norveška je u njegovu liku dobila novog nacionalnog heroja posebice nakon šokantnog umirovljenja njihove druge ikone Bjørna Dæhliea koji je zbog teške ozljede morao naglo prekinuti karijeru.

Igre su bile uspješne, a teroristički napad koji se dogodio šest mjeseci ranije ostao je u sjeni Igara. Iako su Nijemci i Amerikanci osvojili čak deset medalja više najuspješnija nacija bila je Norveška jer je osvojila najviše zlatnih odličja, čak 13 od ukupno 24 medalje. Hrvatska je zahvaljujući obitelji Kostelić odnosno Janici osvojila svoje prve medalje na Zimskim igrama. Hrvatsku je na ovim Igrama predstavljalo 14 sportaša.

SAN KOJI JE POSTAO STVARNOST

Torino je bio domaćin jubilarnog XX. izdanja ZOI-ja, a treći je put da su Igre u Italiji koja je bila domaćin zimskog izdanja u Cortini 1956., te ljetnog u Rimu 1960. godine. Jedini protukandidat bio je švicarski Sion, a odluka o domaćinstvu donesena je 1999. godine na sjednici MOO-a. U Torinu su

Janica Kostelić vjerojatno je najbolja skijašica svih vremena

Joe Sakic, kanadski hokejaš. Na Igrama u Salt Lake Cityju osvojio je zlato kao dio reprezentacije. Predvodio je Kanadu u pohodu na zlato

Foto: Hakan Dahlstrom via Wikimedia Commons CC BY-SA 3.0

Foto: Hrvatski skijaški savez, croski.hr

POVIJEST SPORTA

Foto: Tadeusz Mieczyski, via Wikimedia Commons CC BY-SA 3.0

Sven Hannawald, njemački skijaš-skakač. Osvojio je turneju Četiri skakaonice. Jedini je skakač u povijesti koji je uspjeh ostvario pobijedivši na sve četiri skakaonice

slalomu, a godinu poslije bio je blizu osvajanja novog. Na Svjetskom prvenstvu u St. Moritzu 2003. godine Ivica i Janica Kostelić postali su prvi brat i sestra u povijesti koji su osvojili naslov svjetskog prvaka u slalomu. Janica je u međuvremenu nastavila s obaranjem rekorda u ženskom skijanju. Kad je bila zdrava i natjecala se, na snježnim padinama bila je nezaustavljiva. Na talijanskim skijalištima 2005. godine u Bormiju i Santa Caterini Janica je osvojila tri naslova svjetske prvakinja. Natjecala se u tri discipline, slalomu, spustu i kombinaciji u kojima je ostvarila nešto gotovo nezamislivo i tada, ali i danas. Osvojila je zlato u sve tri discipline. Na Igre u Torino Janica je za razliku od prije četiri godine stigla kao najbolja skijašica svijeta. U odličnoj formi, ali već načeta ozljedama,

Kristina Šmigun-Vähi, prva Estonka koja je osvojila zlato na Zimskim igrama

Foto: Ivo Kruusamägi, via Wikimedia Commons CC BY-SA 2.5

mjesec dana ranije odskijala je i onu legendarnu slalomsku utrku na Sljemeni kad je skijajući bez desnog štapa osvojila treće mjesto. U Torinu se natjecala u tri discipline. Iako je bila prijavljena za utrku spusta i veleslaloma, odlučila je kako ipak neće startati. Obranila je zlato u kombinaciji, pobijedivši ispred Austrijanke Marlies Schild te Švedanke Pärson. Blizu zlata ponovno je bila u utrci superveleslaloma gdje je za 27 stotinki sekundu zlato osvojila Austrijanka Michaela Dorfmeister, pa je Janica u odnosu na Igre u Salt Lake Cityju obranila dvije medalje. Slalom je završila na četvrtom mjestu, a medalja je izmakla za 15 stotinki sekunde. Zlato je pripalo Anji Pärson kojoj je to jedino olimpijsko zlato u karijeri. Ivica Kostelić imao je nešto drugačiji put. Nakon uspješnih 2002. i 2003. godine mučio se s formom, ali prije svega ozljedama i oporavkom. Rezultati su bili solidni, ali Ivica je bio daleko od vrha. Olimpijski san postao je stvarnost kad je u kombinaciji doskijao do srebrnog odličja. Zlato je izmaknulo za pola sekunde, a pripalo je Amerikancu Tedu Ligetyu, dok je bronca pripala Austrijancu Schönfelderu, brončanom i u slalomsjoj utrci. Tu je utrku pak Ivica Kostelić završio kao šesti, a trideset stotinki sekunde nedostajalo je do nove medalje. U alpskom skijanju na Igrama u Torinu Austrijanac Benjamin Raich osvojio je zlata u slalomu i veleslalomu, a osim Janice Kostelić svoje zadnje Igre skijali su i Kjetil Andre Aamodt najuspješniji olimpijac u muškoj konkurenciji u povijesti, te legendarni Hermann Maier. Obojica su osvajali medalje, Aamodt zlato (Super G), a Maier srebro i bronzu (veleslalom i super G). U ženskoj konkurenciji, s dva zlata najuspješnija je bila Dorfmeister koja je osvojila zlato i u spustu. Za Janicu Kostelić ovo je bila oproštajna sezona. Do

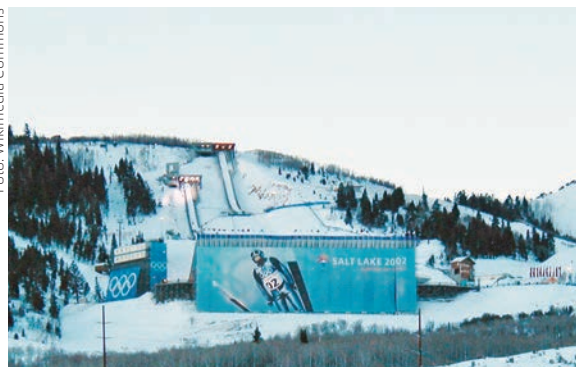
Foto: Hrvatski skijaški savez, croski.hr

kraja sezone, osvojila je svoj treći Veliki kristalni globus, te se sa samo 24 godine načeta ozljedama i zdravstvenim problemima odlučila povući iz skijanja. Janičini olimpijski rekordi teško su dostižni, a stil i način skijanja ostaju zapamćeni i danas kao tehnički savršeni. Mnogi je smatraju najboljom skijašicom svih vremena. Ivica Kostelić je osvajanjem srebra na Igrama u Torinu samo nastavio svoj pohod na svjetski skijaški vrh koji će se dogoditi za pet godina kad napokon osvaja Veliki kristalni globus. U preostalim sportovima vrijedi istaknuti biatlon. Michael Greiss osvojio je tri zlata, te je s trona maknuo Norvežanina Bjørndalena. On je pak osvojio tri odličja, ali nisu bila zlatnog sjaja. Nijemci su bili najjači i u ekipnom dijelu natjecanja. U skijaškim skokovima Norvežanin Lars Bystøl osvojio je zlato na maloj skakaonici, kao i broncu na velikoj, gdje je slavio Austrijanac Thomas Morgenstern. Austrijanci su bili zlatni i u ekipnom dijelu natjecanja. U umjetničkom klizanju dominantni su bili Rusi, dok je potpunu dominaciju spriječila Japanka Shizuka Arakawa koja je osvojila zlato u ženskoj konkurenciji. Kristina Šmigun-Vähi postala je prva Estonka u povijesti koja je osvojila zlato na Igrama. U skijaškom trčanju osvojila je dvije zlatne medalje. Hokej na ledu donio je nove prvake. Šveđani su predvođeni Petterom Forsbergom osvojili zlato u nordijskom finalu protiv Finaca. Pobjedili su tijesno, rezultatom 3 : 2. Sporna je bila zadnja utakmica u natjecanju po skupinama u kojima su brojni ljubitelji hokeja optužili Šveđane da su namjerno izgubili utakmicu kako bi u četvrtfinalu dobili lakšeg suparnika, u ovom slučaju Švicarsku, te si time olakšali put do medalja. Česi su osvojili brončano odličje, a zanimljiv je podatak da je na turniru kao kapetan američku reprezentaciju predvodio Chris

Slavlje Janice Kostelić nakon zlata u kombinaciji

Chelios koji se natjecao i na Igrama u Sarajevu 1984. godine postavivši tako rekord u dugovječnosti. Igre pamtimo po sportskim uspjesima, ali ponajviše po odličjima koje su osvojili Kostelići. Janičino zlato i srebro posebno sjaje, kao i prva medalja Ivice Kostelića. Za Hrvatsku je nastupio rekordan broj sportaša, njih čak 24-ero. Na otvaranju torinskih igara zastavu je nosila Janica Kostelić, dok je stjegonoša na zatvaranju bio član posade boba Ivan Šola. Najuspješnija nacija na torinskim igrama bila je Njemačka s 29 medalja od čega 11 zlatnih.

Foto: Wikimedia Commons

Skakaonica u Salt Lake Cityju

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

**hrvatski
VOJNIK**

U prvom broju Hrvatskog vojnika, koji
je izašao u studenom 1991., objavili smo
fotografiju hrvatskog band aida

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
privatna arhiva Nikše Bratoša

MOJA

Pjesma *Moja domovina* postala je simbol otpora u Domovinskom ratu. Njezina poruka, važnost, snaga koju je dala ostaju vječni, kao i sama pjesma. Poanta je bila da u njoj nema ništa sporno. Ništa protiv nikoga. Ne spominje se rat, spominje se samo ljubav prema domovini. Mi smo ti koji volimo, želimo mir, ništa drugo. To je bila poanta i smisao pjesme

HRVATSKI BAND AID

DOMOVINA

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Povijest Republike Hrvatske od proglašenja samostalnosti i neovisnosti obilježile su domoljubne pjesme. Često su pjesme davale dodatnu snagu koja je poticala na ustrajnost, te ulijevale nadu i vjeru u bolje sutra. U vrijeme Domovinskog rata, ali i kasnije hrvatski su glazbenici pisali brojne pjesme domoljubnog karaktera. Jedna od njih pjesma je *Moja domovina* za koju bismo mogli reći da je neslužbena hrvatska himna. Tekst za nju napisao je Zrinko Tutić, glazbu pokojni Rajko Dujmić, a aranžman potpisuje Nikša Bratoš.

Trojica velikana hrvatske glazbene scene stvorila su jednu od najljepših, najiskrenijih i najčišćih domoljubnih pjesama koja je u vrijeme rata ljudima u Hrvatskoj ulijevala nadu u hrvatsku slobodu. Pjesma je davala energiju, dizala moral, jačala vjeru, pogotovo vjeru da je sloboda moguća.

O pjesmi i njezinu nastanku razgovarali smo s Nikšom Bratošem, čovjekom čiji je doprinos u nastanku ove pjesme bio golem. Nikša Bratoš, legendarni je hrvatski skladatelj, aranžer i glazbeni producent. Suradivao je s najpopularnijim i najvećim domaćim glazbenicima, radio je glazbu za brojne filmove, kazališne predstave, TV emisije. Radio je na brojnim festivalima, a ističe se i njegov humanitarni rad. Dobitnik je brojnih nagrada, a nagradu "Porin" osvajao je više od četrdeset puta. Svoje znanje danas prenosi i na mlade.

KAKO JE SVE POČELO

Nikša Bratoš prisjetio se kako ga je krajem kolovoza 1991. nazvao Zrinko Tutić osjećajući kako se u Hrvatskoj sprema nešto loše. "Ljetno nedjeljno popodne. Zove me Zrinko Tutić i kaže da želi da napravimo jednu pjesmu, da ima ideju, da ima tekst i koncept, a da pritom želi da

Zrinko Tutić, Nikša Bratoš, te oni koji nažalost više nisu s nama, redatelj spota Vlado Božićević i Rajko Dujmić, autor glazbe

angažiramo što više ljudi, da to bude nekakav Band Aid. To su bila ona vremena kad su takve stvari bile vrlo popularne. Nekoliko godina prije toga u Engleskoj i SAD-u bio je organiziran Live Aid. Bila je to era zajedničkih nastupa glazbenika sa zajedničkom misijom, lijepom porukom, snažnom. Poruka sa jasnom željom. Od toga je počelo", kaže Bratoš.

Glazbenici u Hrvatskoj željeli su istaknuti i poručiti da žele mir, da žele Hrvatsku. Glavni akteri u cijeloj priči uz Zrinka Tutića bili su još Miroslav Lilić, tadašnji glavni urednik Televizije Zagreb, Vladimir Mihaljek kao menadžer i autor glazbe Rajko Dujmić.

Zamisao koju smo imali snimili smo na kazetu, kao što

Prava snaga pjesme je zajedništvo velikog broja izvođača koji su pritom velike zvijezde

se tada radilo, a zatim smo podijelili zadaće. Ja sam išao pripremati aranžman, a Zrinko i Rajko zvali su pjevače. To je bio zadatak i Mihe (Vladimira Mihaljeka), reći im o čemu se radi i kakav je tekst", kaže Bratoš. Idućih nekoliko dana komuniciralo se s pjevačima i gotovo svi koji su bili u mogućnosti odazvali su se bez ikakve dvojbe.

"Zatim smo pokušali napraviti poredak, tko bi pjevao koji stih na koji način, oko toga smo nas trojica dosta dugo razmišljali. Inzistirao sam na tome da jedan za drugim pjevaju Mišo Kovač i Davor Gobac, kao dva totalno različita svijeta. Jedan zabavnjak, drugi roker. Dalmatinac i Zagorac", kaže Bratoš te nastavlja. "Zatim smo gledali tko bi što mogao otpjevati, tko bi bio

uvjerljiv u kojoj rečenici, koja intonacija kome više odgovara da budu svi na neki način zadovoljeni. Odluka je bila da pjesmu počnu i završe oni koji su najveći - Oliver i Arsen. Njihov je početak i njihov je kraj, a između su zastupljeni svi koji su mogli biti. Uz pjevače angažirali smo i gitariste. Vedrana Božića kao najznačajnijeg dotadašnjeg hrvatskog gitarista, zatim gitariste iz dva tada najznačajnija domaća benda, iz Priljavog kazališta i Parnog valjka. Naravno da su svi došli, da i oni daju svoj doprinos. Bilo je puno ljudi koji se pojavljuju u sklopu zbora. Jednostavno nije bilo mjesta za sve koju su tu željeli i trebali biti, ali smo ih sve ukomponirali u zbor. Vidite ih da pjevaju. Čak i velike zvijezde nisu svi dobili svoje dionice. Jedan Gibonni primjerice. U pjesmi imate ljude koji su obilježili povijest hrvatske glazbe kao što su Ivica Šerfezi i Ljupka Dimitrovska. Stavili smo ih da pjevaju kao duet, jer su često nastupali zajedno, kaže Bratoš. U jednom dijelu imate Stanka Šarića iz Zlatnih dukata i Severinu, na prvu pomalo nespojivi, ali poruka je bila zajedništvo, dodaje.

Vokale su, nastavlja, snimali dva dana u tadašnjem studiju Radija Zagreb "Krešimir". Bio je to vjerojatno najbolji studio za snimanje glazbe na području bivše države, a nalazio se u Šubićevoj ulici u Zagrebu. Sva najbolja tehnika koja je trebala biti, bila je ondje. Studio je imao i veliku prostoriju gdje su svi mogli stati, gdje je Rajko Dujmić s pjevačima koji će pjevati u zboru pripremao zbarske dionice, dok je Bratoš snimao pojedince. Bila je to jedna vrlo reprezentativna sekcija koju su činili i Miljenko Prohaska koji je bio dirigent, Hrvoje Hegedušić bio je ton majstor, a Nikša Bratoš producent. Bratoš kaže kako su se svi podredili pjesmi, nitko se nije imao potrebu isticati, niti je želio biti veći od pjesme. U studiju "Krešimir" snimljena je cijela pjesma, dok su gitare snimljene u studiju Rokoko. Nakon toga ostao je još jedan dio miksa koji je bilo potrebno snimiti i ukomponirati.

PJESMA IZNAD POJEDIN(A)CA

"To je još bila stara i drugačija tehnologija, za razliku od današnje. Danas imate neograničen broj kanala u okviru softwarea s kojim radite. Danas možete raditi što želite. Prije to nije bio slučaj. Tad je bila 24-kanalna tehnika, imali ste 24-kanalne vrpce. Neki su kanali bili zauzeti i zalijepljeni instrumentima koji su tu morali biti, a zatim vokale snimate na istom kanalu, samo s nekoliko sekundi razmaka, kad dolazi drugi vokal. Pazili smo da ne dođe do pogreške, jer nema opcije *undo*. Ako si slučajno izbrisao, izbrisao si čovjeka zauvijek", kaže Bratoš te nastavlja.

"U to je vrijeme i miks bio vrlo kompliciran s tadašnjom tehnikom automatizacije, ali ne potpune. Danas je automatizirano sve, a tada je samo nivo mogao biti automatiziran - glasnije ili tiše, ali sve ostale postavke morao si ručno mijenjati. Jedna boja za jedan vokal,

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

druga za drugi, pa to moraš promijeniti u nekoliko sekundi dok ide miks. Uglavnom sve skupa bilo je zahtjevno“. Bratoš nam je rekao i kako je cijela priča o stvaranju pjesme u to vrijeme snimana kamerama HRT-a. Na HRT-u su željeli snimiti priču, te dokumentirati atmosferu, a detalje sa snimanja koristiti za kasniji *making off*. Bilo je to u svrhu snimanja dokumentarnog izdanja, no nažalost te su vrpce izgubljene.

Za vrijeme snimanja pjesme nastao je i spot. Vlado Božićević bio je redatelj spota, no Bratoš nam kaže kako je Miroslav Lilić bio *spiritus movens*. “Lilić je bio pokretač, on je govorio, hajmo, idemo, mora se. Zahvala i Mihaljeku koji je tada imao sve telefone i to fiksne. Tada nije bilo društvenih mreža, a Mihaljek je imao telefone na koje su se ljudi javljali, te su odlučili doći taj dan u Zagreb”, kaže Bratoš.

“Pjesma je bila složena. Želio sam da u startu počinje pompoznije s nekim orkestrom. Nije to rokerica gdje će krenuti samo *rif*. U drugom dijelu ima nekih prepoznatljivih stvari, npr. ta bas-dionica koja je malo čudnija, udaraljke koje nisu uobičajene. Sve u želji da pjesma bude posebna“. Ipak kaže nam kako je najveća kvaliteta pjesme u ljudima koji je pjevaju. Da je pjesmu otpjevao jedan čovjek, ne bi to bilo to. Njezina prava snaga je zajedništvo velikog broja izvođača koji su pritom velike zvijezde. Kaže i kako su sudjelovati željeli svi. Bilo je nekoliko ljudi koji tog trenutka nisu bili u Hrvatskoj, pa nisu mogli, poput Tomislava Ivčića.

Na dva ključna mjesta stavili smo one od kojih smo očekivali uvjerljivu razinu prezentacije i egzaltiranosti, a to su Tereza Kesovija i Josipa Lisac. Ti znaš da što god se događa u pjesmi, kad se pojavi neka od njih dvije, to

će biti trenutak koji se pamti. Stavili smo taj dio točno pred refren”, kaže. “Ispoštovani su svi ti fini senzibiliteti nekih ljudi, nježnih za one koji su bili nježni, žestoki za onog tko je bio žestok. Svatko je u pjesmi nastupio s onim po čemu je bio prepoznatljiv”, dodaje.

“Moguća nadolazeća nevolja zbližila je ljude. Vidjeli smo loše stvari koje su se događale uzrokovane agresijom, tragedije, bol... Zbili smo redove, svjesni zajedničke moguće opasnosti i nevolje. Svaki komadić bilo kakve bahatosti i ega, sve je to nestalo. Jednostavno je došao svatko s onim što najbolje zna. Ovaj pjeva, onaj svira, onaj miksa... Svi su iskreno s voljom, željom, odradili ono što se od njih očekivalo. Nije bilo onoga čega inače često bude poput pitanja: Zašto bi on pjevao ovu dionicu, zašto ja ne bi pjevao. Ja bih htio ovaj dio, a ne onaj.

Zanimalo nas je i kako je bilo moguće sve uskladiti u tako kratkom vremenu. Kad su u pitanju hitovi dva su bitna fak-

Iako je i prije nastanka Moje domovine bilo pjesama koje su imale domoljubnu crtu, poput pjesme grupe Magazin Mir do neba ili Ivčičeve Stop the War in Croatia, Bratoš kaže kako je to bila posebna pjesma

tora, kaže Bratoš. Jedan je vlastito iskustvo, a drugi kreativni trenutak. "Uz iskustvo će sve ići malo brže, ali, ako kreativni trenutak nije dobar - nema pomoći".

VAŽNOST INSTRUMENTATA U PJESMI

Tijekom razgovora dotaknuli smo se i instrumenata koji također pridonose ljepoti konačne izvedbe. "Gledao sam na instrumente koji imaju elemente simfonijskog orkestra, ali one instrumente velike postave. Velikih gudača, puhača, zvana. Zvona imaju veze s religijom, ali i s Europom. Od toga je počelo. Prvih 50 sekundi, to je moj dio, onda nakon toga dolaze zvijezde iz pop i rock-glazbe", kaže te nastavlja. "Radilo se na pop i rock-instrumentariju. Bubanj, bas gitara, ono osnovno, ali pazilo se da pritom instrumentarij ne zasjeni vokale i tekst. Najznačajnija stvar od svega su vokali i tekst. To je ono što će ljudi pamtit. Ne smijemo ni jednog trenutka biti ni komplicirani, ni teški. Ne smijemo

također niti previše solirati. Ima komad gitarskog sola u sredini, kad vokali predahnu, to je 15-20 sekundi, da se pokaže i taj dio. Na kraju je orkestarski zaključak refrena da bude himnično. To je bila osnovna ideja.

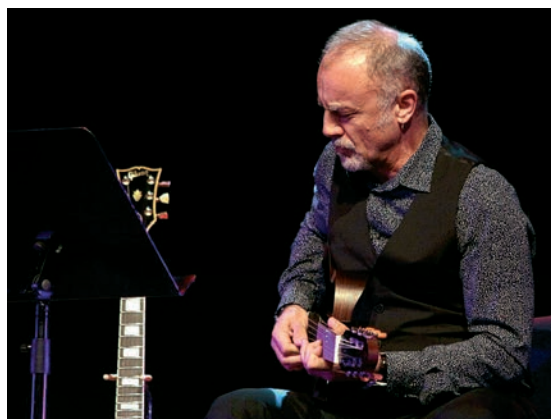
PRVA SNIMKA

"S nestrpljenjem smo čekali prvo emitiranje spota. Lilić je rekao da će biti u nedjelju navečer. Bili smo nervozni jer smo znali da kad imaš toliko ljudi uključenih da će biti publike koja će tražiti sigurno neku grešku. Spot nisam vidio prije nego što je bio emitiran. Danas 34 godine poslije, ne znam što bih drugačije. Ima pjesama koje dohvati zub vremena, ima onih u kojima nakon što prođe godinu dana promijenio bih nešto. Na ovoj, zaista ne znam. Ništa ne bih dirao. Mislim da je sve bilo na svojem mjestu u okviru tadašnje tehnologije. Ljudi, glasovi, u okviru zbora možeš prepoznati glasove a da ne gledaš spot. Potrudili se jesmo i sigurno je ostao jedan komad neprospavanih noći. Zbog toga uopće ne žalim", kaže.

Iako je i prije nastanka *Moje domovine* bilo pjesama koje su imale domoljubnu crtu, poput pjesme grupe Magazin *Mir do neba* ili Ivčičeve *Stop the war in Croatia*, Bratoš kaže kako je to bila posebna pjesma.

"Poanta je bila da nema ništa sporno. Ništa protiv nikoga. Ne spominje se rat, spominje se samo ljubav prema domovini. Nema nikakvog crnila. Po katoličkom duhu bi tako trebalo biti, samo pozitivno, mi smo ti koji volimo, želimo mir, ništa drugo. To je bila poanta i smisao pjesme".

Pjesma *Moja domovina* postala je simbol hrvatske države. Izvodi se u svim prilikama, kad se slavi i kad se obilježava. Njezina poruka, važnost, snaga koju je pjesma dala ostaju vječni, kao i sama pjesma. Nakon *Moje domovine* nastale su i brojne druge domoljubne pjesme koje su svaka na svoj način imale težinu i vrijednost u Lijepoj Našoj. O njima ćemo više pisati u sljedećim izdanjima.

DOMOVINSKI RAT

Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja jedno je od najvažnijih i najsnažnijih poglavlja suvremene hrvatske povijesti. Ona je trijumf razuma nad nasiljem, dijaloga nad sukobom i odgovornosti nad podjelama. U vremenu obilježenom teškim ratnim stradanjima, razaranjima i dubokim ljudskim ranama, Republika Hrvatska odabrala je put mira, pravde i dugoročne stabilnosti

MIRNA REINTEGRACIJA

Tim povijesnim procesom potvrđena je državna mudrost i politička zrelost, ali i snaga društva koje je bilo spremno graditi budućnost bez odricanja od istine. Mirna reintegracija omogućila je povratak okupiranog područja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske bez novih žrtava, čuvajući ljudske živote kao najveću vrijednost. Ona je bila dokaz da se suverenitet može ostvariti i snagom prava, a ne samo snagom oružja.

Ovaj proces nije značio zaborav patnje, niti umanjivanje žrtve onih koji su dali svoje živote za slobodu. Naprotiv, mirna reintegracija utemeljena je upravo na

poštovanju istine, dostojanstvu žrtava i stvaranju uvjeta za pravedan i trajan mir. Omogućila je povratak prognanih i izbjeglih, obnovu razrušenih domova, ponovno uspostavljanje institucija te obnovu povjerenja među ljudima koji dijele isti prostor i sudbinu.

PRIPREMIO
Željko Stipanović
FOTOARHIVA
HVGI-ja

Hrvatsko Podunavlje time je postalo simbol pomirbe i suživota, ali i trajni podsjetnik da mir nije jednokratani čin, nego proces koji zahtijeva strpljenje, odgovornost i međusobno poštovanje. U tom procesu sudjelovali su mnogi – od državnih institucija i međunarodne zajednice do lokalnih zajednica i pojedinaca koji su, unatoč teškim iskustvima, imali snage okrenuti se budućnosti.

Danas mirna reintegracija stoji kao primjer i nadahnuće, ne samo Hrvatskoj nego i svijetu. Ona pokazuje da je moguće graditi stabilno društvo na temeljima dijaloga, prava i solidarnosti. Čuvajući sjećanje na taj povijesni uspjeh, čuvamo i obvezu da vrijednosti mira, slobode i dostojanstva čovjeka ostanu trajno upisane u temelje hrvatske države.

Mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja ostaje trajni zalag odgovornosti prema prošlosti i nade za buduće naraštaje – kao svjedočanstvo da je mir najveća pobjeda koju jedno društvo može ostvariti.

Prvi korak prema mirnoj reintegraciji hrvatskog Podunavlja bio je zagrebačko-erdutski sporazum, koji je potpisan 12. studenog 1995. U svojih 14 točaka definirao je područja na kojima će, uz podršku UN-a, dvije strane surađivati tijekom prijelaznog razdoblja kako bi proces mirne reintegracije bio u potpunosti proveden. Sporazum je tako obuhvatio proces demilitarizacije područja, povratak izbjeglica i prognanika, uspostavu i obuku privremenih policijskih snaga i osiguranje normalnog funkcioniranja svih javnih službi, gradnju povjerenja među etničkim zajednicama, poštovanje međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, povrat imovine oduzete nezakonitim postupcima ili nadoknadu štete i sl. Određeno je prijelazno razdoblje od 12 mjeseci, uz mogućnost produljenja za još najviše 12 mjeseci. Zahvaljujući sporazumu, Vijeće sigurnosti UN-a ustanovilo je Prijelaznu upravu UN-a u istočnoj Slavoniji (UN Transitional Authority in Eastern Slavonia – UNTAES). Proces mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja započeo je 15. siječnja 1996., kad je Vijeće sigurnosti UN-a donijelo Rezoluciju 1037 i ustanovilo UNTAES, a završio je dvije godine poslije, 15. siječnja 1998., kad je okupirano područje istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema vraćeno u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske. Na čelo UNTAES-a kao prijelazni upravitelj imenovan je umirovljeni američki general Jacques Paul Klein, a od 1. kolovoza 1997. tu je dužnost obnašao William G. Walker.

Već krajem 1996. na blagdan Svih svetih više je tisuća hrvatskih prognanika prvi put nakon odlaska u progonstvo obišlo groblja u mjestima pod Prijelaznom upravom UN-a. U travnju 1997. održavaju se i lokalni izbori. U Vukovaru su dvije stranke postigle dogovor o podjeli vlasti, a za gradonačelnika je izabran Vladimir Štengl. Održavanje slobodnih i otvorenih izbora bilo je povijesna prekretnica i početak nove faze u integraciji hrvatskog Podunavlja.

Vukovar je 8. lipnja 1997. godine vlakom mira posjetio i predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman. Već u srpnju počinje službeni povratak prognanika i izbjeglica, a prema tadašnjoj Saveznoj Republici Jugoslaviji uspostavljaju se granični prijelazi.

Proces mirne reintegracije završio je 15. siječnja 1998., kad je hrvatsko Podunavlje postalo dio teritorijalnog, monetarnog, carinskog, pravnog i svakog drugog kontinuiteta otad potpuno suverene i u pravom smislu cjelovite Republike Hrvatske.

Pripremila Vesna Pintarić

MEĐUNARODNO PRIZNANJE HRVATSKE

Međunarodno priznanje Republike Hrvatske 15. siječnja 1992. godine označilo je povijesnu prekretnicu kojom je Hrvatska postala međunarodno priznata i suverena država, ravnopravna članica međunarodne zajednice

Međunarodno priznanje Republike Hrvatske jedan je od najznačajnijih i najsvečanijih događaja u njezinoj suvremenoj povijesti. Taj povijesni čin označio je ostvarenje višestoljetne težnje hrvatskog naroda za slobodom, samostalnošću i punim državnim suverenitetom. U trenutku međunarodnog priznanja potvrđeno je pravo Hrvatske da samostalno odlučuje o svojoj budućnosti te da ravnopravno sudjeluje u međunarodnim odnosima. Put prema međunarodnom priznanju bio je dug i iznimno zahtjevan. Hrvatski narod, suočen s teškim političkim okolnostima i ratnim stradanjima, pokazao je odlučnost, hrabrost i jedinstvo u obrani vlastite slobode i identiteta. Očuvanje nacionalne svijesti, jezika, kulture i povijesne baštine u najtežim trenucima bilo je temelj na kojem je izgrađena samostalna hrvatska država. Međunarodno priznanje značilo je priznanje te pravedne borbe, ali i izraz solidarnosti međunarodne zajednice s legitimnim težnjama hrvatskog naroda.

Ulaskom u krug međunarodno priznatih država, Republika Hrvatska

POTVRDA

ponovno je zauzela svoje mjesto među slobodnim i suverenim narodima Europe i svijeta. Time su otvorene nove mogućnosti za političku, gospodarsku, kulturnu i znanstvenu suradnju, ali i preuzeta odgovornost za izgradnju demokratskog društva utemeljenog na poštovanju ljudskih prava i temeljnih sloboda. Sloboda, jednom izborna, postala je trajna obveza i odgovornost svih građana.

Sjećanje na međunarodno priznanje Republike Hrvatske ima trajnu simboličku i odgojnu vrijednost. Ono podsjeća na to da se državnost ne podrazumijeva, nego se neprestano izgrađuje i čuva zajedništvom, odgovornošću i poštovanjem temeljnih vrijednosti na kojima je država utemeljena. Taj povijesni trenutak ostaje snažan podsjetnik na cijenu slobode, ali i poticaj budućim naraštajima da čuvaju i razvijaju hrvatsku državu. Međunarodno priznanje Republike Hrvatske stoga nije samo povijesni događaj već temeljni stup suvremene hrvatske državnosti. Ono je simbol ponosa, zajedništva i vjere u budućnost te trajna obveza da se sloboda, neovisnost i suverenost Republike Hrvatske čuvaju i unapređuju za dobro sadašnjih i budućih generacija.

PRIPREMIO

Željko Stipanović

DRŽAVNOSTI

Međunarodno priznanje nije imalo samo simboličku vrijednost. Ono je omogućilo Hrvatskoj uspostavu punih diplomatskih odnosa, ulazak u međunarodne organizacije te jačanje političke i gospodarske stabilnosti. Priznanje je istodobno značilo potvrdu da je hrvatska borba za neovisnost bila utemeljena na načelima međunarodnog prava i pravu naroda na samoodređenje.

Danas se 15. siječnja obilježava kao jedan od ključnih datuma suvremene hrvatske povijesti. Taj dan podsjeća na važnost zajedništva, odlučnosti i odgovornosti u očuvanju državnosti. Međunarodno priznanje Republike Hrvatske ostaje trajni simbol ostvarenja slobode i temelj na kojem se i danas gradi politički, društveni i demokratski razvoj države.

www.hrvatski-vojnik.hr

Pratite nas i na društvenim mrežama

Sve što vas zanima pišite nas:
hvojnik@mon.hr

Foto: Tomislav Brandt

